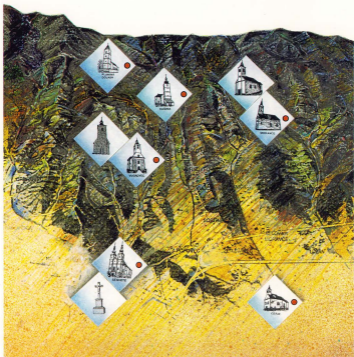

**MLADEN NADU
POVIJESNE CRKVE
I KAPELE
U SESVETSKOM
PRIGORJU**

Pokrovitelj izložbe:

Zahvaljujemo se Gradskom fondu za kultura i prosvjetu grada Zagreba na izuzetnoj pomoći.

Svojim prilozima pomogli su postavljanju ove izložbe i tiskanju kataloga:

"SLJEME" – poljoprivredno-industrijsko poduzeće s p.o., Sesvete

"EUROBUS" – poduzeće za marketing, projektiranje i proizvodnju, Zagreb

"ARP" – poduzeće za građevinarstvo, projektiranje, vanjsku i unutrašnju trgovinu d.o.o., Sv. Ivan Zelina

"FRIGORKA" – CIGLANA d.d., Sesvete

"ZAGREBAČKA BANKA" – Sesvete

"MODISSA" – Zagreb

Pizzeria "TOP BALOON" – Zagreb

Cañe "FORUM" – Sesvete

Pivnica "1784" – Sesvete (Karija)

"GEOMED" – Kašina

"COCA-COLA" – Zagreb

VUGROVEČKI
DEKANAT

MLADEN NADU

**POVIJESNE CRKVE
I KAPELE
U SESVETSKOM
PRIGORJU
(povijesni prikaz)**

Prosinac, 1994.

KARTA ODRŽANOSTI BISKUPIJE IZ 14. st.

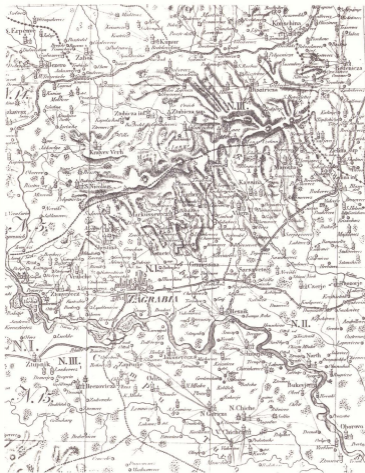
Poštovani!

U predgovoru kataloga vrlifansvene izložbe "Sveti trag" povodom 900. obljetnice osnutka Zagrebačke (Nad)biskupije i prvog spominjanja imena našeg glavnog grada Zagreba, sadašnji zagrebački nadbiskup i kardinal Franjo Kuharić napisao je sljedeće: "Ovaj Katalog otkriva samo jedan dio baštine Zagrebačke nadbiskupije. Gotovo svaka župa može pokazati nešto posebno vrijedno i lijepo sa čime su se vjernici susreli na liturgijskim slavljima u svojim župnim crkvama i kapelama. . ."

Evo, upravo to želimo i mi pokazati ovom izložbom. Imosimo pred vas povijest župa Sessetskog prigorja koje su dio Zagrebačke nadbiskupije, dio Katedralnog arhidikonata i glavni dio Vugrovečkog dekanata. Sada je na tom prostoru nastalo u novije vrijeme još pet novih župa, koje su samo novija teritorijalna podjela, na istome tlu. Crkva se uvijek kao "dobra Majka bila prijateljica lijepih umjetnosti, ustrajno je tražila njihovu plemenitu službu i izobražavala umjetnike, posebice zato da predmeti koji spadaju u sveto bogoslužje budu dostojni, ugledni i lijepi kao znakovi i simboli nadnaravnih vredota." (Vatikanski Sabor 1963.)

Neka nas i ovaj pogled u prošlost, i na djela uma i ruku naših pradjedova vodi beskrajoj Božjoj ljepoti!

*Josip Mrazjanić, župnik u Sessetskom Kraljevcu
i dekan Vugrovečkog dekanata*

KARTI J. NEHRANA U 1962. GOD.

ŽUPNA CRKVA "SVIH SVETIH" U SESVETAMA

Sesvete bile(a) su i danas "istočna vrata" Zagrebačke županije! Stoga nas i ne čudi da je baš ovdje hrvatski ban Mikac još davne 1343. godine ovdje postavio kraljevsku mlinicu.

Povijest sela Sesveta i same sesvetske crkve međusobno su usko povezani. Do sada prenađeni najstariji povijesni izvori - dokumenti o sesvetskoj crkvi potječu iz 1315. godine. To je kupoprodajni ugovor između Mikle, sina Dionizijeveg, (magister Mica filius Dionisi) a parte una) i župana ivanečkog Donka (ex altera vero Done comes noster de Ivanich) po kojem magister Mikla "neki svoj posjed koji se je nalazio između zemalja....., i kod crkve SVIH SVETIH..., prodaje za 50 dobrih banskih dinara tome knezu Donku". Ugovore je sklopljen pred Zagrebačkim kapetanom, a "Augustin, biskup zagrebački objavljuje da je taj ugovor pravovaljan, spisan u Zagrebu ljeta Gospodnjeg 1315. godine (CD-VIII-317)

Ako ovaj dokaz nije potpuno siguran u pogledu datacije postojanja sesvetske crkve, onda nam je siguran dokaz o postojanju crkve u Sesvetama skupna povelja-potvrda iz 1328. godine kojom je hrvatski kralj Karlo Robert izdao Zagrebačkoj crkvi i njome potvrdio vlasništvo zagrebačke crkve nad svima posjedima koje je do tada Zagrebačka crkva dobila kupovinom ili poklonom. U toj povelji, kada se spominje posjed Sepnica (današnja Sesvetska Sopnica) i navodi se lokacija "SEPNICHA APUD ECCLESIAM OMNIUM SANCTORUM" - dakle, Sopnica kod crkve Svih Svetih! Zagrebački kapitol bio je najveći posjednik u Sesvetском Пригору u XIII i XIV stoljeću. Godine 1354. Ivan arhijepiskop Goricki napisao je "STATUTA CAPITULI ZAGRABENSIS" (koje je objavio 1874. godine I. K. Tkalčić kao drugi tom njegovih "Povijesnih spomenika zagrebačke crkve (MEZ-II). U nabrojanoj crkvi koje se nalaze u katedralnom (Zagrebačkom) arhijepiskopatu spominje se i sesvetska crkva "ITEM ECCLESIA SANCTORUM OMNIUM CIRCA MAGNAM VIAM". Isto tako u ovim Statutima spominje se te iste godine i selo Sesvete u poglavlju "De nominibus villarum, quas in comunis habemus" (Capitel XIV, MEZ-I-22) - "In districtu Zagrabicensi possidemus villas in comun..., item villam apud ecclesiam OMNIUM SANCTORUM".

Također znamo i ime najstarijeg (po povijesnim pisanim izvorima) župnika crkve Svih Svetih u Sesvetama. To je "Dominus Endre (župnik Andrija) rectore ECCLESIE OMNIUM SANCTORUM" iz 1363. godine. O tome piše Iva Tkalčić (Povijesni spomenici slobodnog kraljevskog grada Zagreba, tom IV, strana III). "Na prošćenje u Kašini bili su o Petrovo g. 1363. osim nekih Zagrebačana i sesvetski župnik Andrija, po prošćenju strahili su oni k sesvetskom župniku..." Tkalčić zatim dalje opisuje tijek događaja

Naselje Sesvete koje je udaljeno od Sesveta 12 km istočno od grada Zagreba nalazi se na području kojega stanovnici ovoga kraja nazivaju Sesvetsko prigrorje. U srednjem vijeku selo Sesvete nalazilo se je na križanju dviju vrlo važnih srednjovjekovnih prometnica - trgovačkih i vojno-strateških. U smjeru zapad-istok kroz Sesvete je prolazila "MAGNA VIA", koja je dotazila iz "Teutonije" prolazila kroz Zagreb, odakle je jedan njen krak pod imenom "Via regis" prolazio južno od Sesveta kroz Staro Brestje i Popovec dalje prema Zelini i Varaždinu. Drugi njen krak također prolazi kroz Zagreb, nastavlja prema istoku, prolazi kroz Sesvete dalje prema posjedu templara u Sv. Martinu i prema Čazmi. Druga, veoma važna srednjovjekovna prometnica prolazila je također kroz Sesvete i Kašinu u smjeru sjever-jug, prelazila Medvednicu prijeko Wrazilaza (današnji Laci) - na južnoj strani Medvednice nazivala se "Via Torla" - zatim kroz Kašinu i Sesvete do Ivanje Reke, gdje kod prijelaza gubavaca (transitus leprosororum) prelazila Savu i tako povezivala Hrvatsku Zagorje, Sesvetsko prigrorje s Zapadnom Posavinom i Pokupljem. U srednjovjekovnim povijesnim izvorima ova prometnica se naziva "Via exercitiale" ili "Magna via".

Selo Sesvete smjestilo se je na križanju ovih dviju vrlo važnih srednjovjekovnih prometnica, uz plodno tlo, veoma povoljno za poljoprivredu. Ako prolaz između Samoborskog gorja i Medvednice uz rijeku Savu možemo nazvati "zapadnim" vratima Zagrebačke županije, onda možemo slobodno i s pravom napisati da su Sesvete bile(a) su i danas "istočna vrata" Zagrebačke županije!

koji se zatim dogodio. Kada su sjeli k stolu, uride Ligertjev sluga Petko, koji, kada su ga pozvali k stolu, reče da mu nije do jela, jer da su taj čas razbojnički bili napadnuti i oplijenjeni ljudi i stvari njegovog gospodara...". O tom sporu postoji suđski zapis (Posvjedni spomenici slobodnog kraljevskog grada Zagreba, MHCZg-IV-305) u kojem piše "nem domine Endre recioe ecclesie Omnium Sanctorum et Filiech, jobagio de eadem villa, testes per dominum Petrum Ligerti, contra jobagiones communitatis de Kralowach."

Andela Horvat, prilikom posjeti Svetutama i Svetoskoj crkvi (Iz Starog i Novog Zagreba, br. V, str. 99, Zagreb 1974) pronašla je dio nadgrobne ploče (gnika) za koju ona smatra da je dio nadgrobnog spomenika župnika Benedikta (iz Svetosa) od godine 1475. I. K. Tkalčić je pronašao i objavio povijesni izvor (MHCZg-II-34) u kojemu se spominje župnik Benedikt iz Svetosa (zidan je 11. marta 1475. godine u Zagrebu) "Eltus de Saptonca, vicarius spiritualis, plebanus zagrabiebus mandat ut civis quosdam ad legationes testamentarias collegio prebendariorum...", i kao svjedok se potpisuje "Ego, Benedictus plebanus omnium sanctorum...". Međutim, Ij. Ivančan (Podatci o zagrebačkim kanoinicima, Kaptolski arhiv) navodi da je godine 1522. arhidijakon Gejzar iz Varaždina prodao svoju kuću, kućni namještaj, predmete spadajuće oltaru i darovnicu ove altarne prebende sv. Trojstva) prebendaru Benediktu iz Svetosa kraj Zagreba (kao izvor navodi L. C. XI-214).

Za vrijeme zadnje godine biskupovanja Osvačla Tuza (1466-1499) J. Barle (Zagrebački arhidijakon, Katolički list, god. 1903, br. 23) piše da je "župnik u Svetutama tih godina bio Ivan". J. Buturic (Popis župa zagrebačke biskupije 1334. i 1501. godine, Starine JAZU, br. 59, str. 66) navodi da je 1501. godine župnikom u Svetutama bio "PALLIS, plebanus omnium sanctorum" J. Barle opet navodi (Zagrebački arhidijakon) da je župnik u Svetutama 1505. godine bio (anno 1505, 18 juli Zagrabiae) "Gregorius Omnium sanctorum ecclesiarum plebanus" (vidi u MHCZg-III-22). I. K. Tkalčić ("Starine" JAZU, knjiga XV, "Prilozi za povijest zagrebačkih sinoda u XV i XVI stoljeću, Zagreb" 1884.) navodi da je župnik u u Svetutama 1574. godine "PETRUS, presbyter, plebanus omnium sanctorum". Godine 1630-1634. župnik u Svetutama je Gašpar Bošnjak, zatim ga je naslijedio Pavao Kazzančić, koji je umro 1640. godine, a njega je naslijedio Ivan Brašić.

Sada se opet moramo, kao i kod ostalih crkvenih župa na ovome našem području poslužiti kanoničkim vizitacijama katedralnog arhidijakona. Već 1622. godine vizitator je zapisao, prilikom obilaska svetoske crkve "naševna i neuredna, ima tri kamena žrtvenika", dok je 1642. (župnik je Ivan Brašić) vizitator konstatirao "crkva i zvonik temeljito popravljani i pokrivi" (J. Barle, Zagrebački arhidijakon, god. 1903, br. 23) Godine 1669. u Zagrebu je održan sinod, kojem prilikom je bio prisutan i župnik iz Svetosa - Petar Tompić (J. Barle, Imena svećenika prigodom zagrebačke sinode 1669, Katolički list br. 6, god. 1913, str. 66)

Kanoničke vizitacije iz 1678. godine opisuju nam samu crkvu i stanje u kakvom se ona nalazi "Zidana crkva imala je svodeno svetište, lađu pod tabulatom, drveno pjevalište, visoko zidani zvonik pred pročeljem, ispod kojega je bio glavni ulaz. Sakristija na strani evanđelja, do svetišta bijaše svodena. Župna kurija bijaše novo podignuta drvena građevina".

Iz protokola 47/III-68v, kaptolske vizitacije od 1685. godine saznajemo mnogo podataka o crkvi u Svetutama: "Struktura crkve poboljšana. Jedan prozor kod glavnog oltara povećan i utvrđen željezним rešetkama, u sakristiji su dva prozora isto tako osigurana željeznim rešetkama". Prilikom vizitacije crkve Svih Svetih u Svetutama 26. 10. 1693. godine (protokol br. 59/VI-246 v) vizitator je dao vrlo opširan opis same crkve: "Crkva je zidana, posvećena, pobjeljena, s jednim prozorom na kome su željezne rešetke i staklo. U njemu je veliki oltar, zidan, čitav od kamena, posvećen. Gornji dio žrtvenika je drven, stolarske izrade, naivno ali majstorski izrađen od rezbara, obojen i pozlaćen. Na njegovoj sredini je naslikana slika Svih Svetih, s desne strane obojeni i pozlaćeni kip Sv. Petra, s lijeve Sv. Pavla Apostola. Vrh završava slikom Spasitelja. S lijeve i desne strane kipovi su Sv. Andela. Na tom je oltaru svetostraniše s zatvorenim prostorom, obojeno i pozlaćeno. Križ je drven i pozlaćen. Dva andela su od drveta, kiparski rad, starog slikanja, i nose svijećnjake. Dva svijećnjaka su starije izrade, oslikana predstavljaju antependij? - navještenje B. D. M., dok je drugi jednostavnije vrijednosti. Čitav je žrtvenik ukrašen različitim papirnatim slikama. Na kraju svetišta je stari gradnja, križ starije izrade, ... i sadržava slike od đavčica - Sv. Marije Djevice i Sv. Ivana Evanđeliste. Lađa je pod dobrim drvenim tabulatom, stolarske izrade. Na desnoj strani evanđelja zidan je, neposvećen oltar drvenog žrtvenika, stolarske izrade, posvećen B. D. M., obojen i pozlaćen, starije djelo, na sredini je je slika B. D. M., koja stoji i drži u naručju Isusa. S desne strane stoji prastara slika Sv. Petra Apostola. I ovaj je oltar ukrašen različitim papirnatim slikama. Na oltaru je drveni i pozlaćeni križ. Svijećnjaka su četiri, obojena crvenom bojom. Antependij je naslikan jednostavnim crtežom. S lijeve strane je zidani, neposvećeni oltar Sv. Ivana Evanđeliste s drvenim žrtvenikom, starije majstorske izrade, stolarski i kiparsko djelo. Na sredini je slika primitivnije izrade (rudissio picture) Sv. Ivana Evanđeliste, s desne strane je kip Sv. Sebastijana Mučenika, privezanog uz drvo i obasutog strijelama, jednostavno slikan. S lijeva je kip Sv. Fabijana pape i Mučenika koji je prilično oštećen. U gornjem dijelu oltara je slika Marije koja stoji s Isusom u naručju. S desne strane je kip Sv. Stepana, ugarskog kralja, bez desne ruke, oslikan. S lijeve strane kip Sv. Ladislava, ugarskog kralja, oslikan i star".

U diplomatskoj radnji Đurde Petravčić (Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu - rukopis se čuva u arhivi crkve Svih Svetih u Sesvetama) u poglavlju "Povijest gradnje Sesvetske crkve" autorica se također služi kanonskim vizitacijama. U protokolu br. 58/XV vizitator je prilikom posjeta crkvi Svih Svetih dana 7. svibnja 1749. godine zapisao: "Crkva je zidana, svetište je joj na svod, dok je lađa pod tabulatom. Crkva je pokrivena šindrom, popločena ciglom i vlažna. Kor joj je drven i obojen. Toranj je zidan, ispod njega je ulaz u crkvu, također pokriven šindrom i u njemu su dva zbona, dok je treće zvono u predvorju pred južnim vratima. Sakristija je izvan korpusa crkve, na sjevernoj strani i zidana, na svod je, vlažna i mežana. U njoj je jedinstavan omar za kalleže. U crkvi su četiri oltara. Veliki oltar Svih Svetih je u svetištu, zidan, kiparske izrade, pozlaćen i obojen, ali star. Drugi je u lađi na strani evanđelja, također zidan, posvećen B. D. M., treći na strani poslanice posvećen Sv. Katarini Djevici i Mučenici, a četvrti uz sjeverni zid - menza mu je drvena, a posvećen je Sv. Vidu Mučeniku. Svi su ti oltari pozlaćeni i obojeni, ali stari. U predvorju je peti zidani oltar Sv. Duha prenesen iz srušene drvene kapele i nalazi se kod sjevernog zida. Ispovijedaonica je stara i smještena pod toranjem. Oko crkve je groblje opasano "planjkama" i zarovreno vratima. Na prijašnjem groblju, u osamljenoj okolišu stajala je kapela Sv. Duha, koja je zbog starosti srušena".

Četiri godine kasnije, 1754. (protokol 59/XV) vizitator daje uglavnom isti opis crkve uz neke male dopune: "Svod u svetištu je dosta spušten, kor je zidan, u toranju su tri zbona, vrata s juga i zapada naravno su popravljena, razmještaj oltara Sv. Vida i Sv. Duha je obratan nego u prethodnom opisu (vizitaciji), a isповijedaonice više nema. Oltari su pozlaćeni i obojeni ali su zbog starosti ruševni".

Na osnovu ovih dviju kanonskih vizitacija Đurda Petravčić zaključuje: "Oba navedena opisa dokazuju da na polovici XVIII stoljeća SADAŠNJA Sesvetska crkva Svih Svetih nije postojala".

S tim se slaže i A. Horvat (U povodu dileme o crkvi u Sesvetama, iz Starog i Novog Zagreba br. V, Zagreb 1974, str. 99): "Da je stara sesvetska crkva postojala još godine 1750. saznaje se iz rukopisa vizitatora Adama Antonija Čergetaka i zatim još dodaje: "Kako je ta, ranija, crkva bila ruševna, sagrađena je u vrijeme župnika Marka Radovića potpuno nova, lepša crkva - nova ex integro caque elegantior - kako to zapisuje 1765. vizitator Franjo Popović, a tom vremenu odgovaraju i njezini oblici BAROKNOG STILA".

Ovaj opis je veoma štur, ali zato više o gradnji nove crkve saznajemo iz vizitacije od godine 1779. (D. Petravčić, n.d., str. 2): "Nova crkva počela se je graditi 1766. godine te se je pobožnim darovima zapisima a ponajviše željom i nastojanjem velikog prepošta i generalnog vikara Franje Popovića (protokol br. 65/XIX-304) kao i marom tadašnjeg sesvetskog župnika Marka Radovića 1773. godine (nec nonetiam industria moderni domini parochi tandem in anno 1773.) vinula se tako veličanstvena da bi mogla stati uresom bilo kojeg grada. Dosta je prostirana, čitava pokrivena crijepom (tota imbricibus tecta) s dva tornja nad glavnim vratima (cum duobus turribus supra portam maiorem). Na vrbu su tornjeva majstorski postavljene lukostice pokretne crveno obojenim šindrom. Na jarkovima su pozlaćeni krčevci. Čitava je crkva na svod, lađa je ovalnog oblika, a svetište je okruglog oblika, odlikano različitim likovima staroga i novoga zavjeta. Pod je pokriven čvrstim kamenom, u svetištu rezanim kamenom. Kod glavnih vrata, ispod opisana dva tornja, po čitavoj širini crkve je kor na dva zidana stupa.

Za glavni oltar služi zidana menza do koje se pristupa devetima stubama od rezanog kamena. Na zidu svetišta naslikan "in fresco" (ut vulgo dicuntur in fresco depicta est ars Sanctorum omnium) Svih Svetih. Nad menzom nad naslikanim likovima Sv. Petra i Sv. Marije Magdeleine staro svetrobranište kiparske izrade. U njemu je novi veći pozlaćeni izboj i drugi manji, srebrni, iznura pozlaćen, te osternozij srednje veličine, dosta dobre izrade, čitav pozlaćen i urešen češkim kamenom (pro expositioe autem picturae Venerabilis Sacramenti est ostensorium medius magnitudinis argenteum laboets sat elegantis totum inauratum et lapidis bohemicis enotatum...).

Izvan svetišta, na drugoj strani i u sredini zida lađe naslikana je "in fresco" nad zidanim menzom među različitim figurama i likovima Sv. Apolonije i Lucije (ac intra imagines sv. Apolloniae et Luciae virginis et martyrum picta imago principalis arae S. Catharinae virginis et martyris), glavna slika žrvenika Sv. Katarine.

Na lijevom kraju, izravno nasuprot ovcome, nad sličnom menzom naslikan je oltar B. D. M., bezgrješno začete, između slika Sv. Joakima i Ane. Oba su oltara dovoljno opremljena svime potrebnim za prikazivanje žrve. Pred glavnim oltarom visi linena svjetiljka što vječno gori prijed Presvetim (ante aram maiorem pendet lampas laminae quae colucent). Propovijedaonica je ukusno kiparsko djelo, oslikano i pozlaćeno, a pristup je k njoj iz oratorija nad sakristijom. Ispovijedaonice nema. Sakristija je razmjerna crkvi, stoji uz istočni blok svetišta, nadstrovena je, popodena ciglom i vlažna. Iz nje se ulazi u oratorij iznad glavnoga oltara. U sakristiji nema ormara niti bilo kakvog drugog spremišta za kalleže i ostale relikvije. To čuva župnik u oratoriju (possejo i 4 srebrna kalleža)".

Vizitacija iz 1811. godine (protokol br. 66/XXII) daje nam sljedeće podatke (D. Petravčić, n.d. str.3): "Crkva je dugačka 13 sežaja - oranja (oranja = sežaj (hvat) = 6 stopa (pedesi)) i dvije stope (stopa - čvrt prsta), a široka 6 sežaja i 3 stope, podignuta je iz temelja 1773. godine (erecta est... fundameto) uz darežljivost časnoga kapetala Zagrebačkog i velikog prepošta F. Popovića." To bi moglo biti točno,

jer ako su pripreme za gradnju crkve počele 1766. godine, vrlo je vjerovatno da je dovršena tek 1773. godine, ali da je isto tako već 1770. godine M. Petravić, („Liber memorabilium parochiae sevesensis“) napisao da se je to godine počelo i s „unutrašnjim uređenjem crkve“. Vizitator iz 1811. godine dalje izjavljuje: „Navodi da nije vlažna samo sakristija nego i svetište. Propovijedaonica je postavljena na strani poslanice, dosta čvrsto prijanja uz zid, stolarske je i kiparske izrade, na donjem su joj dijelu statue četvorice crkvenih nasloženja - Jeronima, Ambrozija, Gregora i Augustina. Na pokrivaču (nadstropnici) sjede dva anđela koji drže tekst iz Evanđelja po Luci - desni anđeo „Blaženi koji slušaju“, a lijevi anđeo „riječ Božju“. Na vrhu je statua Sv. Mihovila Arkanđela. U sakristiji je sada veći ormar od tvrdi drveta za čuvanje crkvenih relikvija, u gornjem je dijelu pet spremišta za katehe. Pod stubama je ormar ugrađen u zid. Tu je i jedna hrastova ispovijedaonica. Svetohranište je kiparske izrade, u donjem su dijelovima anđeli raširenih krila, u gornjem dijelu dva malo manja, majstorski napravljena, lijepo oslikana i pozlaćena. Kod otvaranja vratača se vete u krug, providena su dobrom klučanicom, spominje se i kristionica, nalazi se u donjem dijelu crkvene lađe prema jugu, na strani evanđelja.

Izješće vizitatora od 23. listopada 1820. godine (protokol br. 67/XXIII) - D. Petravić, n. d. str. 4: „Slika glavnog žrtvenika, naslikana na zidovima je toliko iskrivljena, da je vizitator naredio neka se tamo stavi druga slika Svih Svetih koja je sada smještena nad vratima što vode u sakristiju. Kristionica je načinjena od drveta, oblog je oblika i providena dobrom klučanicom, ima bazen i pokretan drveni poklopac“ - dalji opis odgovara izješću iz 1811. godine i da je: „zaslugom prepošta F. Popovića 1773. obnovljena i dovedena u oblik koji danas ima“.

Iz Spomenice crkve Svih Svetih (vodi se od 1851. godine) - saznajemo da je „1874. patron ove crkve, Zagrebački kaptol, dao prekriti crijepon kor i oltar tornja“. U potresu 1880. godine, dana 9 studenog „nad sanctorijem se popucala bolta a sa krova popadalo mnogo crijepa, koji su tek 1895. pokriveni limom, a izvršeno je također još niz popravaka“. Godine 1899. zapisano je: „Crkva je bila posljednji puta iznutra uređena 1770. godine“. Dana 8. svibnja, ljeta Gospodnjeg 1945. „istočni tornaj dobio je dva izrasna pogoška iz sopa, a tada su i oštećeni krov i prozori“.

D. Cvitanović (Istraživački projekt Instituta za Povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu, 1974) za područje tadašnje općine Sevese napisala je: „Crkvena župa Svih Svetih u XVIII stoljeću postaje sve značajnija na području katedralnog arhijepiskopata. Osnivaju se altarije u korist župnika. Godine 1736. zapisane su ove altarije:

- 1) kanonika Stanislava Pepelica iz 17. stoljeća
- 2) svećenika Petra Vebanića iz 1698.
- 3) Kanonika Ivana Zebeca iz 1729.
- 4) Kanonika kustosa Nikole Bedekovića iz 1775.
- 5) Plemića Nikole Vidakovića

Vanjski zidovi crkve bijeljeni su 1893. godine, pod je potarcan keramičkim pločicama 1899. godine. Slikar Marko Perović prekrivio je unutrašnje zidove crkve secesijskom dekoracijom. Tornjevi su obojeni 1956. godine, a 1958. obojena su oba tornja i crkva u krem i bijelo, petozori i vrata te prostor zvonika (D. Petravić, n. d. str. 5)

U crkvenoj župi Svih Svetih bile su i dvije kapele - Sv. Duha i Sv. Marije Magdalene u Selima (Novacima?). Kapela Sv. Marije Magdalene spominje se već 1630. godine (J. Barle, A. Horvat), dok u kanonskoj vizitaciji od 26. 10. 1693. (protokol br. 50/VI-246) se izješćuje sasto: „Kapela Sv. Marije Magdalene u Selima“. Isto tako je šturo izješće vizitatora iz 1681. godine: „Kapela Sv. Marije Magdalene u Selima - nije popravljena, za njezin popravak dovedeno nekoliko kula kamenja“.

Za kapelu Sv. Duha imamo prve vijesti iz godine 1681: „Kapela Sv. Duha na groblju, nakon posljednje vizitacije popravljena, načinjen je novi oltar, koji će se opisati kada bude obojen“. U izješću vizitatora iz 1693. godine imamo više podataka o kapeli Sv. Duha: „Kapela Sv. Duha uza župnu crkvu, usred groblja, čitava drvena. Svetište drveno, na svod, u svetištu zida, neposvećen oltar, stolarsko i kiparsko dijelo, obojen i pozlaćen. U sredini je slika Boga Oca koji pred pesima drži u rukama raspelo. U gornjem dijelu je slika Sv. Duha u liku golubice. Na oltaru je drveni pozlaćen križ i svijećnjak obojen novim bojama te u donjim dijelovima pozlaćen. Antipendij je jednostavno oslikan, s slikom Sv. Duha u liku goluba. Na kraju svetišta je drvena greda koja sadrži drveni križ grube izrade. U kapeli je tabulat i novi žrtvenik stolarske i kiparske izrade, obojen i pozlaćen. Na sredini je slika Sv. Vida Mučenika kako se kupa u ulju. Na drugoj strani slika Sv. Apolonije Dječice i Mučenice, s lijeve Sv. Lucije. Vrh završava oslikanim imenom Spasitelja. U tornju su dva zvonca“.

Vizitator je 1749. samo kratko napisao: „na prijašnjem groblju, u osamljenom okolišu bila je kapela Sv. Duha, koja je zbog starosti srušena“. Nažalost, vizitator koji je posjetio župu Svih Svetih 1820. godine mogao je samo zapisati u svojem izješću: „Na području župe nema više nikakve kapele“.

Ovo izješće o povijesti crkvene župe i same crkve Svih Svetih u Sevetama završio bih riječima naše poznate povjesničarke umjetnosti Anđele Horvat: „Putniku koji dolazi iz Zagreba nagovijestila Sisaq impozantna crkva M. Magdalene u Selima, a usornom putniku blizinu Zagreba najavljuje su još dva zvonika u Brezovici, a sa istoka dva tornja s visokim baroknim kapama u Sevetama. Tako sam bar ja to često doživljavala“.

ŽUPNA CRKVA "SV. PETRA I PAVLA" u KAŠINI

struci sumljivi bi mogao iko o vjerojatnosti naznačenju - o istini se je pako iz narodnih dogodoštinah - kade Rimljani glavni grad svoj imadoše u Kasin(i) - nove kevali su (Šćitarovu) i iz Šćitarova u grad za onda Kasanoria zvani kad je njihovo obitavalište bilo kolonias (sada zvana Kašina) se iz Kašine kroz beretine iz župa Zlatar put vodilo i t.d. - nahadja se jošje u Kašini i starinskog rimskog dela cigle".

Kašina nije bila Kasanoria ili Cassandria, ali je kroz nju prolazila ili poezd nije uz potok Kašina prolasla rimska cesta (vidi kod J. Klemenec, Blat Zagreb, karta i str. 108). Područje Svetoskog prigorja u srednjem vijeku (od kraja 12 stoljeća) nalazilo se je u međama Zagrebačke županije i biskupije, dok je kraj oko Kašine još prije osnivanja Zagrebačke županije bio dio zapadne granice starohrvatske plemenske župe Moravče, koja se 1242-1245. izdvaja iz Zagrebačke županije i postaje županija Moravče i Glavnica, u XVI stoljeću plemićki disirkt Moravče.

O starohrvatskoj plemenskoj župi Moravče, kasnije županiji, F. Šišić je zapisao: "Već za Kolomana, ako ne još i prije u doba hrvatskih kraljeva srodena su hrvatske županije zagrebačka, križevačka i varaždinska ali tako da su i dalje živjele male plemenske župe s središtima u Garičini, Rovišću i Moravču". Metod Hrg je pokušao odrediti granice ove župe: "ako se u starini zvalo područje plemenske župe u Prigorju, negdje od Laza i Kašine do iza Bedenice te je obuhvaćala tri crkvene župe - Moravče, Sv. Ivan Zelina i Bedenica i dio bistrčke župe.

Današnje selo Kašina (i Blagaša) u srednjem vijeku su bila na području zemljišnog posjeda koji se u pisanim povijesnim izvorima naziva "TERRA CASSINA cum BLAGUSSA". Prvi puta se spominju u povelji hrvatskog kralja Andrije iz 1217. godine kada su u vlasništvu prepuzna zagrebačkog kapetola Cirijaka i njegove braće - "suprememoratus Quincius Zagrabiensis prepositus vir discretus et in agendis providus terras suas et suorum fratrum Quinciani et Bocani, Cassina cum Blagussa". U povelji su opisane granice posjeda, kojega su se iste godine Cirijak i njegova braća stavila pod jurisdikciju i zaštitu Zagrebačke crkve pod uslovom "da tu zemlju nikada neće oduzeti Cirijaku i njegovim nasljednicima (R. Gajser, Radovi 11, izdanje Instituta za hrvatsku povijest Filozofijskog fakulteta u Zagrebu, 1978, str. 51). Jedan od međašina kod opisivanja međa posjeda bio je jedan hrvati koji se je nalazio u blizini ili kod same crkve Sv. Petra u Kašini: "Primo vero meta terra Cassina incipit..., inde a vertica montis ad quercum, que est SUPRA ECCLESIAM SANCTI PETRI, deinde per...". Ovo je najraniji izvor koji spominje

crkvi Sv. Petra u Kašini, kako smo već naveli, ali je njome također potvrđeno na prošnju samoga prepozita Grijaka "sve darovnice učinjene toli od kraljevih koli od inih darovatelja crkvi Zagrebačkoj", i u sveti svega toga možemo slobodno napisati da je crkva u Kašini bila sagrađena još prije 1217. godine. Selo Kašina prvi puta se javlja u pisanim povijesnim izvorima 1269. godine u povelji, kojom Bela "dei gracia dux totius Sclavonie, Dalmacie et Croacie" poveljuje da su zrtovi udovice župana Pribislava Lilice "quod cum relicta Pribislavi comitis, nomine Ilium" ustupili, za određenu svotu denara, Zagrebačkom kapitolu selo Goernju Kašinu i Blagušu: "Taxisset coram nobis fidelis noster capitulum videlicet Zagrabienensis ecclesie in causam, impetendo eosdem super quatuor villas-Casna superior, Blagussa." Ovak izvor smo naveli zbog toga, jer Kapitol u njemu tvrdi, kada se govori o ovim selima, da su ona u njegovom vlasništvu već više od pedeset godina, dakle od 1217. godine, kada se prvi puta spominje u pisanim povijesnim izvorima crkva Sv. Petra i da se je nalazila u selu Kašina. To nam zatim potvrđuje i izvor iz 1277. godine, povelja kralja Ladislava IV kojom on poklanja biskupu zagrebačkim Timoteju i Kapitolu posjed Blagušu, gdje se navodi da ovaj posjed graniči s: "...et conterminam teris capituli zagrabienensis de sancto Petro, Casna vocata, ...".

Najraniji izvor za povijest zagrebačke crkve u srednjem vijeku (i hrvatske povijesti na ovome području) su Statuti zagrebačkog kaptola, čiji je autor Ivan arhidiakon Gorički 1354. godine. U Statutima se kod nabrajanja crkvi koje se nalaze u katedralnom (zagrebačkom) arhidiakonatu spominje i crkva Sv. Petra u Kašini: "Item ecclesia sancti Petri de Casna" a kod nabrajanja sela koja Zagrebački kapitol ima u zajedničkom vlasništvu (in comuni) i selo Kašina (Item villam Casna vocata, ad quam perinet terra, Kozolin vocata). Međutim, R. Gajzer (Radovi II, str. 58) piše "U doba kada Ivan arhidiakon Gorički piše "Statute" još je samo mali dio kaptolskih posjeda u zajedničkom vlasništvu kaptola kao cijelina. To su još samo Lepa Ves, Vrapče, Oporovec, Rečkovac (uz koji je pripadalo veliki ali, vjerovano slabo naseljeni i iskorišteni posjed Kozolin) i Sesevte. Dočljivo je odmah - Kozolin je zemlja - da se radi o najstarijim kaptolskim posjedima, bilo da su iz 1217. godine ili još iz XII stoljeća. Očito je također da se tih šest sela smjestilo duž najvažnijih srednjovjekovnih prometnica u onom kraju: većina uz cestu koja je od Susjedgrada preko Zagreba išla na istok, a jedno (Kašina) na vrlo važnoj cesti koja je prijeko Kašinskog poljevoja vodila iz Zagreba u Zagorje. Na temelju toga svega može se pretpostaviti da je tih šest sela bilo relativno stari". A mi na osnovu toga i gore navedenog zaključujemo da su crkvena župa u Kašini i sama crkva usmetljeni još mnogo ranije. Između 1295-1305. godine, dok je zagrebački biskup bio Mihajlo, Vugrovec je od njega dobio privilegije, u kojima se između ostalog daje pravo održavanja sajma (trga) u Vugrovcu: "Ali, ne želimo da ustanovljenje ovoga sajma (trga) bude na štetu ili ometanje sajma (trga) koji naša braća iz Zagrebačkog kaptola imaju od davnine uređen u Kašini..." (quis quidem fuit institutionem indetrimentum seu destinationem fidei fratri nostrorum capitulo Zagrabienensis in Casna antiquitus proceidit esse volumus...). Dakle, u Kašini se je "od davnine" održavao sajam (trg), neznamo kojim danom, najvjerojatnije na prostoru oko crkve Sv. Petra.

U sudbenom spisu Gradeca zaveden je i upisan spor koji se je 1363. godine (Povijesni spomenici slobodnog kraljevskog grada Zagreba, tom IV, na svijet izdao Ivan Krst. Tlečić u Zagrebu 1897, str. 305, u daljnjem tekstu MHZg-tom I-XV, str...) vodio između Andrije, župnika crkve Svih Svetih u Sesevetama ("dominus Endre, rector ecclesie Omnium sanctorum") i seljaka iz Sesevskog Kraljevca ("jobagiones communitatis de Kralouch") zbog sukoba koji se je u Sesevetama po povratku župnika Andrije s povelje o Petrovo u Kašini" (MHZg-IV - str. III). Ovo nam je ponovo potvrda postojanja sela Kašine i kašinske crkve Sv. Petra, ali i do sada prvi i najstariji zapis o održavanju proštenja o Petrovo u Kašini.

U povelji Zagrebačkog kaptola od 26. veljače 1380. godine, kojom Zagrebački kapitol poveljuje urođenje u vlasništvo posjeda Koruške i Ivančice Maru, kćer Lachta iz Koruške, spominje župnik crkve Sv. Petra u Kašini: "virum discretum FRANCISCUM presbiterum, capellanum ecclesie beati Petri de Cassyna". Godine 1395. župnik u Kašini je zagrebački kanonik Nikola, koji kao dodatak svojemu imenu ima utijek "de Varadžina" ili "de Kassina". To nas navodi na pretpostavku, da je kanonik Nikola rodom iz samoga sela Kašine. On je krajem XIV stoljeća vrlo aktivan u djelanostima Zagrebačkog kaptola, što saznajemo iz nekoliko kraljevskih i kaptolskih povelja. Prvi puta se spominje u kaptolskoj povelji, kojom Zagrebački kapitol svjedoči da su Ivan, arhidiakon vrbovečki i Nikola, župnik kašinski, zagrebački kanonici (quod venerabiles viri domini Johannes, archidiaconus de Vrboch, et Nicolaus, pbebanus de Cassina, soci et concanonici nostri...) sklopili pobratimstvo s "Pavlom i Dorootejom iz zagrebačkog Gradeca i dogovorili se o zajedničkom uživanju nasljeđivanja posjeda". Tijekom rujna 1396. godine župnika Nikola nalazimo u Čazmi gdje prisustvuje rečitu glade spora između Ladislava, prepozita zagrebačkog i Zagrebačkog kaptola oko vlasništva posjeda Blaguše. Nakon rasprave, donio je Ivan iz Siene (generálni vikar biskupa Ivana Šipašukog) presudu (rasprava je po drugi puta održana u zagrebačkoj kuriji kanonika Grgura iz Varadžina) u korist Zagrebačkog kaptola - i kod ovoga rečita prisutan je župnik Nikola iz Kašine. U prosincu 1396. župnik Nikola iz Kašine spominje se u povelji podbana Martina Deža, koji je također bio župan zagrebački (vicebanus et comes comitatus Zagrabienensis) prilikom istrage: "povodom naših koje je Zagrebački kapitol počinio u podgrađu (Gradeca), posebno u Njemačkoj ulici (ad predictam civitatem videlicet vicum Theutonicozum, suburbium dicte civitatis) "i prilikom istrage o našlju Zagrebačkog kaptola na: "području sela Gračani, Dediči i Črnomerec (...quasdam villas ipsorum civium Grachan, Dedič et Churmonreth vocatus...). U ostim dvjema poveljama i u još tri iz godine 1397. župnik Nikola, kanonik zagrebački potpisuje se uvijek: "NICOLAUS DE KASSINA".

Početkom XV stoljeća (1501. godine) župnik u Kašini je: "Bartholomeus, plebanus in Cassina, Capellanus eiusdem". U rukopisu Ij. Ivančana ("Podatci o zagrebačkim kanonicima 1094-1944, čuva se u Arhivu kaptola) spominje se da je "godine 1524. (izvor L.C-102) vođen spor između kašinskog župnika Mihajla i prebendarskog zbora zagrebačkog ali se ne navodi uzrok toga spora. U "Starinama" (knjiga XVI, Zagreb 1884, u "Trilogu za povijest zagrebačkih sinoda") Ivša Kristitelj Tkačić je napisao da je godine 1574. župnik u Kašini: "Plebanus in Cassina MARCUS presbyter".

Izuzetno značenje za povijest zagrebačke crkve imaju KANONSKI VIZITACIJE (naše područje je pripadalo katedralnom (zagrebačkom) arhidijakonatu koje su: "u prvom redu izvor za crkvenu povijest, prvenstveno povijest pastora. ... one su prvorzredan izvor za proučavanje povijesne sociologije, oblika pobožnosti vjerske prakse. U tom smislu promatrane vizitacije čitave jedne biskupije daju građu za proučavanje širih mjesnih jedinica (biskupija) ili njezinih većih ili manjih dijelova - arhidijakonata i župa" (Vizitacije zagrebačke (nad)biskupije 1615-1913. - pregled, Zagreb 1989, str. 16). Prvi poznati propis o vizitacijama za Zagrebačku biskupiju napisani su u "Statutu" zagrebačkog kaptola 1334. godine, dok je "najstariji tiskar zapisnik, vizita kanoničkih što su ih obavljali pojedini arhidijakoni u svojim arhidijakonatima, koliko je poznato, bio pisan na pergameni u STAROM MISALU župe KAŠINA godine 1425. i 1451, no taj se izgubio" (J. Barle, Pogis župa u donjoj Slavoniji, VZA-IX, Zagreb 1907, str. 161), iz ovoga se vidi da su kanonske vizitacije crkve Sv. Petra i Pavla u Kašini počele već u prvoj polovici XV stoljeća, no redoviti oblik vizitatora i njihovih zapisa sačuvani su od 1622. godine na dalje. Te godine, 1622, vizitaciju kašinske crkve (cijelog katedralnog arhidijakonata) obavio je tadašnji arhidijakon zagrebačkog arhidijakonata Benedikt Vinković, budući zagrebački biskup (biskup od 1637-1642). Tom prilikom on je zapisao, da je našao u kašinskom Misalu upisane vizitacije iz 1425. godine - za Sv. Petra u Kašini ali i za "župnu crkvu Sv. Gjure u Planini (današnja kapela Sv. Jurja u Planini), da su tu vizitaciju obavili zagrebački kanonik Benedikt i Martin, župnik crkve Sv. Emerika po nalogu biskupa Ivana Albenca "(Ij. Ivančan, Podatci...). U kanonskoj vizitaciji iz godine 1642. crkve Sv. Petra i Pavla u Kašini je zapisano: "Župna crkva je bila raševna i slabo pokrivena, bila je posvećena i imala tri kamena žrvnenika" (J. Barle, Zagrebački arhidijakon, Katolički list iz 1903, br. 20). Vizitator je 1. svibnja 1651. godine prilikom posjete crkvi zapisao: "Crkva je zidana, svetište je na svod, lađa pod tabulatom rustične izrade. Ima tri oltara - jedan glavni, dva pokrajna, svećotranice je drveno. Nema kriptonice i bazena. Toranj na groblju, drven sjednim zvonom". Trideset godina kasnije, prilikom vizitacije od 12. ožujka 1681. godine u vizitaciji je zapisano: "Župljani su počeli graditi novi toranj koji će se opisati kada bude gotov. Sve ostalo kao za prijašnjih vizitacija".

Iz zapisa vizitatora od 23. listopada 1695. godine saznajemo mnogo novih podataka o crkvi Sv. Petra i Pavla u Kašini: "Crkva je duguljasta oblika, čitava je zidana. Svetište je na svod, lađa pod tabulatom, drvene izrade i obojena. U crkvi su tri oltara - Sv. Petra apostola, Blažene Djevice Marije, dok je oltar s desne strane evanđelja potpuno razrušen. Crkva ima dvoje vrata (južna i zapadna), četiri duguljasta prozora i jedan manji. Propovijedaonica je kamena, na stupovima, stube i nadstrijelnica su drveni. Toranj je zidan. Nužan je popratak čitavoga krova zbog opasnosti uništenja tabulata". Izvješće vizitatora u vrijeme obilaska crkve u Kašini od 18. ožujka 1720. godine je vrlo povoljan za župljane i ondašnjeg župnika: "Crkva je nađena u NAJBOĽJEM stanju, čitava, pod dobnim krovom i bratom". U vizitaciji od 2. veljače 1757. godine imamo opet nešto više podataka: "Crkva je nađena dolično čista, svetište je navod, pod tabulatom (oslikanim, ali je star i oštećen). Crkva je popodena rezanim kamenom od kojega su i stube za oltar. Pokrivena je šindrom i ima dvoje vrata. Sakristija je iza svetišta, prema sjeveru, zidana i na svod, zatvorena željeznim vratima. U njoj je ormar za crkveno posuđe, dok u lađi crkve stoji zida sjeverni zid propovijedaonica poduprta kamenim stupom (okolnima lapidne rusticitata)". Također je veoma opširno izvješće vizitatora od 20. rujna 1777. godine. "Crkva je, marom sadašnjeg župnika Marije Jurgana, proširena i u svetištu i u lađi. Lađi nadodana - prema sjeveru - kapela, čitava je na svod, popodena četrnaestoglasom kamenom. Dosta veliki prozori propukaju dovoljno svijetla. Nad vratima je dosta prostran zidani krov. Kraj glavnih vrata je ormar, stolarske i kiparske izrade nad kojim je kip sv. Ivana Kristelja koji stoji na kamenom stupu. Propovijedaonica je izvan svetišta, na strani evanđelja nova (drvena), stolarske izrade, lijepo oslikana i pozlaćena. Toranj je također nov, zidan, nanovo pokriven obojenom šindrom, pozlaćena jабuka, te veliko i malo zvonco. U crkvi su tri zajedničke kripe i jedna nova (četveta) za župnika. Veliki oltar u svetištu je sv. Petra i Pavla, izvan svetišta na zidu vulgarno rečeno, "all in fesco" oslikan. Na sredini je dosta velika slika toga našova na platnu. Na obje strane naslikane su na zidu među slikama Sv. Stjepana i Ladislava slike sv. Ivana Nepomuka i Kvirilina. Na vrhu je slika B. D. M., slikana na platnu. Izvan svetišta, na strani poslanice je također novi žrtvenik sličnog rada i novog slikanja. Na sredini je slika Sv. Stjepana Prvomučnika, slikana na platnu. Na strani poslanice također je novi žrtvenik sličan prethodnom po izradi i slikanju. Na sredini je na platnu oslikan Sv. Josip s Isusom u naručju. Postoji i četvrti oltar u nasuprotnoj vrlo lijepoj kapeli Majke Božje Žalosne, izrade ("all in fresco"). Na sredini je dosta velika, prekrasna, na platnu oslikana slika Majke Božje Žalosne koja drži u krilu Isusa skinutog s križa. U kapeli su majstorski oslikani prizori Krstove muke".

Vizitacija iz 1811. godine je vrlo opširna, ali ćemo samo navesti najvažnije podatke: "Svetište je položeno prema istoku, na svod, koji je čitav oslikan. Oslikani brod kapele Majke Božje Žalosne pri-

kazuje čitavu muka gospodina našeg Isusa Krista. Zvonik je dosta čest, star, u njemu su dva zvana. Kripte su četiri - pred glavnim vratima, pred pred žrvenikom M. B. Ž., pred žrvenikom sv. Stjepana i pod svetištem. Kriptonica je dosta stara, uz nju se spominje kip sv. Ivana Krstitelja".

Do sada smo spominjali i nabavljali župnike crkve Sv. Petra u Kašini iz pisanih posvjenskih izvora - kraljevskih i kapitulskih povelja, diploma i darovnica. Međutim, J. Barle (Zagrebački arhidijakonat, Katolički list, br. 20, godina 1905.) donosi jedan veoma zanimljiv podatak. On piše, da je 1584. godine župnik u Kašini: "Nikola, sin Ivanov" što nas navodi na zaključak, da bi to mogao biti župnik kašinski Nikola iz 1595, koji je ujedno bio i zagrebački kanonik (vidi stranu 5). U isom tom broju Barle kaže da je: "župnik u Kašini Fabijan", a da je prije godine 1607. župnik u Kašini bio Martin Pestica kojega je: "onda naslijedio do godine 1654. župnik Martin Lukačić". U kapitulskoj vizitaciji za tu godinu nema izvješća o stanju u crkvi. Za vrijeme župnika Stjepana Štefanovića 1642. godine vizitator je zapisao: "Crkva je bila rušerna i slabo pokrivena". Godine 1669. prigodom Zagrebačke sinode (J. Barle, Imena svećenika prigodom zagrebačke sinode god. 1669, Katolički list br. 6, Zagreb 1913, str. 66) prisutan je i župnik kašinski crkve Petar Juršić. Do sad smo nabavili (kronološkim nizom) župnike kašinske crkve koji su primili župu i u njoj obavljali neki duže, neki kraće svoje crkvene i duhovne obveze. Međutim, u crkvenoj župi Kašinskoj i crkvi vršili su svoje obveze i župnici koji su tijekom vremena postali zagrebački kanonici, arhidijakoni.

Podatci smo crpili iz djela (rukopisa) Ij. Ivančana (Podatci o zagrebačkim kanonicima 1094-1944). PETRUS VERBANICH (Petar Vrbanić) vratio se je iz Beča kao predšestir i prisegao za župu Kašina te iste (1672) kada je vizitator te godine kašinske župe i crkve bio A. Mikulić, (budući zagrebački biskup) koji je zapisao: "Parochus Petrus Verbanich, presbyter quinquagae, parochus hic loci, canonicus 1677". NIKOLAUS BEDEKOVICH (Nikola Bedeković) prisegao za župu Kašina 1685, za njega je vizitator J. Bubić 17. VII. 1685. zapisao u vizitaciji: "Parochus Nicolaus Bedekovich, annorum 25, intraductus in hanc parochiam 1685, 3. Mai, incepit esse diligens in sacramentorum administratione .... 1699. imenovan za zagrebačkog kanonika". PETRUS LAGZKOVICH (Petar Lacošević) bio je župnik u Kašini od 25. III 1701. do 1705, kada je imenovan zagrebačkim kanonikom". GEORGIUS DELINICH (Duro Delinčić) prisegao za župu sv. Petra u Kašini 11. V. 1745, a vizitator A. Čegetek je napisao prilikom vizitacije ove župe 1746. godine: "In parochus Kassinae Georgius Delinich, annorum 28, sacerdos 9, completum parochiae hujus loci 3°. Godine 1752. imenovan je zagrebačkim kanonikom, umro je 1780. godine. THOMAS HUNYADI (Tomo Hunjadi) prisegao je za župu Kašinu (Ivančan, Podatci, tom III, str. 841) 13. XII. 1747. godine, a vizitator je 1750. u svome izvješću napisao: "Parochiae s. Petri in Kassina Thomas Hunyadi ex parochia cierquensis, ... aetatis 35, duos annos hic parochus". Godine 1758. postao je zagrebačkim kanonikom 1776. vaškim arhidijakonom, umro je 1778". Iz vizitacije od 20. rujna 1777. godine znamo samo da se župnik kašinski zvaio Matija Jurgan. STEPHANUS SOSTARECZ (Stjepan Šostarić) doktorirao je u zavodu sv. Apolinara u Rimu 1772, prisegao za župu Kašina 2. 5. 1778, a na prijedlog biskupa Vrhovca "kao podjuprit i kašinski župnik imenovan zagrebačkim kanonikom 1798. godine, zatim vaškanskim arhidijakonom 1807, kalničkim 1815, goričkim 1816". Umro je 1825. u 76 godini života. (Ivančan, Podatci, tom III, str. 92). JOSEPHUS MIHALICZ (Josip Mihalić) prisegao za župu Kašina 28. XI. 1798. godine, o tome izvješćuje vizitator F. Rafaji prilikom vizitacije ove župe 19. VII. 1811. godine: "Parochus in Kassina Mihalcz Josephus... inde 20. novembris 1798. Kassinensem parochiae a capitulum accepit". Godine 1820. vizitator (grof Sermage) je napisao "Parochus Kassinae Josephus Mihalcz ab 1815. vicearchidiacono districtualis". On je 1835. imenovan zagrebačkim kanonikom, godine 1835. je čazmarni arhidijakon, 1839. komorski, 1842. dubički. Umro je 16. II. 1845. u 77 godini života (Ivančan, Podatci, tom III, str. 950). JOSEPHUS HARAMUSZTEK (Josip Haramustek), položio je doktorat filozofije i teologije u Pešti 1809. Bio je kapelan u Kašini do 1813. godine, a zagrebačkim kanonikom je postao 1828. godine. Umro je 1874. u 69 godini života.

U spomenici crkve sv. Petra i Pavla iz Kašine "PROTOCOLUM PAROCHIAE KASSINIENSIS ab anno 1829" (iznato da je kašinski župnik ove crkve od 1829. do 1855. bio Stjepan Migjč, a od 1855. do 1871. Tomo Leušteć. Župnik Migjč bio je 26 godina župnik u Kašini, a po "umirovljenju je neko vrijeme obitavao na posjedu Ferljur, poslije u Zagrebu, u sjemeništu". Na njegovo mjesto bio je imenovan "upraviteljem župe kašinske vel. g. Tomo Leušteć, koji je bio upravitelj župe do god. 1858, a od te godine postao je župnikom župe kašinske i na dan sv. Petra i Pavla, zaštitnika crkve kašinske bio svećano instaliran". Njega je 1879 naslijedio Gjur Ormer, kojega je 1892. opet naslijedio, ali kao upravitelj župe Franjo Igrčić "duhovni pomoćnik u Moravcu". Dana 18. veljače 1893. "preduzet je izbor župnika za ovu župu po preč. pevosvotnom kaplatu, kolatoru ove župe. Sa 10 glasa protu 4 izabran je za župnika ove župe Nikola Medvedec, duhovni pomoćnik u Saska, reden za svećenika 1882. godine". Godine 1905 imenovan je župnikom u Kašini "vele. g. Martin Galović, rođen 20. III. 1862. u selu Gorance, župa Vugrovec", velečasnij Josip Fužić, podarhidijakon i župnik moravečke svećano ga je uveo u župu 15. studenog 1905. godine". Umro je 5. veljače 1906. godine. Dana 2. srpnja 1930. godine (piše u Spomenici) "bila je ovdje doprinosna rasprava (u Kašini) za slikanje župne crkve iznutra, kojom su raspravom zamolili sami župljani. Na toj su raspravi prisitali na slikanje izabrani po župljanima zastupnici svih sela, osim stanovnika Planine. Na temelju te rasprave točala je kraljevska banska uprava savske banovine u Zagrebu odluku od 4. srpnja 1930 da se crkva ima oslikati o trošku župljana - trošak je

procijenjen na okruglo 100000 dinara. Ta je odluka postala pravomoćnom nakon 14 dana bučaći da se u tom roku niko nije apelirao. Slikanje crkve u Kašini dogovoreno je konačno konzenc koševaca ove godine (1952). Slikanje je izveo akademski slikar gsp. Petanjek Josip iz Zagreba, a od preostale svote naručili su župljani novi oltar Majke Božje Žalosne i taj je posao na opće zadovoljstvo župljana izveo kipar i zlatar Ivan Robnik iz Zagreba" (Spomenica kašinske crkve).

Osim župe crkve Sv. Petra i Pavla u Kašini, bile su još tri kapele u crkvenoj župi - dvije u Kašini, jedna u Planini. Planina se u pisanim povijesnim izvorima prvi puta spominje već 1209. godine "locus qui dicitur Planina", dok 1279. se spominje kao: "Planina terra" - posjed koji su Aleksandar, sin Petra i Manej, sin Blažev prodali te godine zagrebačkom biskupu Timoteju za dvadeset maraka (Froijesni spomenici zagrebačke crkve, tom I, str 199, u daljnjem tekstu MEZ-tom I ili II, str). Iz toga istoga izvora, kod opisivanja granica posjeda, navodi se da međuši: "a parte meridionali a terra luciferorum de Planina" (MEZ I-200). V. Klačič (Castrum antiquum paganorum - kod Kašine u gori zagrebačkoj, str. 11) na temelju toga gore navedenog izvora zaključuje: "Po tome dosaznaje, da je viteški red Ivana ili red Ivanovaca - cruciferi saneti sepulchri - u prvoj polovici 13. stoljeća jedan dio današnje Planine na podnožju gore Lipe imao i ondje podigao samostan i crkvu sv. Jurja". L. Dobronić (Po starom Moravcu, Zagreb 1979, str. 41 tvrdi: "Najnovija istraživanja su pokazala da je Planina pripadala kršćanoscima sv. Groba jeruzalemskog (cruciferi de s. Sepulchro Jerosolimitano) srednjovjekovnom redu koji je imao svoje središte u Glogovnici" i zatim još dodaje u svojoj knjizi (Viteški redovi, Zagreb 1984, str. 61): "kršćani koji nisu bili viteški, ali su nosili križ na odjeći".

J. Buturac (Starine, knjiga 59, str 69) piše o Planini: "Planina s crkvom sv. Gjurja pripadala je nekada kašinskoj župi, ali je nastojanjem nekoga glogovničkoga prepošta postala samostalna župa, kad su Isusovci naslijedili ivanovacke posjede u Glogovnici, uzdržavali su ovdje posebnog kapelana da upravlja tom župom".

Godine 1622. vizitator u katedralnom arhidijakonatu je bio B. Vinković, koji je tom prilikom zapisao: "da je našao u kašinskom Misału upisanu kaptolsku vizitaciju iz godine 1423. za crkvu sv. Gjure i da je ova crkva bila bijelina a ne župna. Njoj je papa Urban IV. 1261. godine podijelio indulgenciju na dan sv. Gjure" (J. Ivančan, Počanci, tom I, str 160.) Isto tako saznajemo nešto podataka o samoj kapeli (L. Dobronić, Moravac, str. 42): "sva je popucana i ruševna, imala je tri kamena posvećena oltara". Spadala je pod župu Čučerje: "župnik koji je tada vršio bogoslužje bio je Juraj Čermec, a 1630. Lovro Želec, upravitelj župe u Vugrovcu (J. Barle, Zagrebački arhidijakonat, br. 20). Više podataka imamo iz izvješća vizitatora koji je obišao kapelu sv. Jurja u Planini 1651. godine: "Zidana je, ima tri oltara, od čega su dva pod tabulatom", dok se u 1681. samo navodi: "Kapela sv. Jurja vitez Mučenika u Planini". Vizitator je 1693. napisao vrlo kratko izvješće: "Ništa pobliže" (o samoj kapeli), a 1720. jedna rečenica: "Sv. Juraj u Planini, zidana kapela, nađena u priličnom stanju". Nakon ovih starih izvješća vizitator nam 1757. daje obilje podataka: "Zidana, svetište na svod, lađa pod tabulatom, pokrivena šindrom, popođena obrađenim kamenom, jedna vrata zatvaraju se prema zapadu, iznad propovjednice uz sjeverni zid, predvorje je zidano na svod, nad njim stoji drveni tornjić prekriven šindrom crveno obojenom. Iz svetišta prema jugu zidana sakristija, malena, na svod, tebra popravljeni oštećeni zid. U njoj je omar. Tri su zidana oltara, veliki Sv. Jurja Viteza i Mučenika ukrašen slikom toga svca, a pobožna stupovima i obojenim slikama Sv. Petra i Pavla. Na strani evanđelja oltar B. D. M., a na strani poslanice sv. Blaža biskupa i mučenika, oba drvene izrađe, obojena i slikana". Godine 1777, dok je župnik u Kašini bio Josip Mihalić, vizitator je napisao izvješće i o kapeli sv. Jurja u Planini: "Je temelja zidana, toranj podignut zidan, sa dva zvona. Svetište na svod, lađa pod tabulatom, starim. Nad vratima drveni kor, propovjednička dvjena, na strani evanđelja. Glavni oltar, drveni i kiparsko dijelo, oslikan i pozlaćen, ima na sredini sliku sv. Jurja na platnu. Sa strane poslanice oltar sv. Blaža, također s slikom na platnu, sa strane evanđelja oltar B. D. M., slično dijelo, dosta star, s kipom na sredini. Sakristija je prigradena lađi, zidana, na svod s dobrim krovom, u njoj je ormar". Vizitacija iz 1811. (župnik je još uvijek Josip Mihalić) je isto tako dosta opširna: "Zidani tornjić 1797. namovo je pokriven drvenom šindrom. Patron je bio zagrebački kaptol. Kada je utemeljena, ne zna se, no prastara je i osnovana prije 1261. godine, kako mogu posvjedočiti ovi Isusovci, posjednici Planine do 1773. godine prema knjizi računa ostalo od ove crkve (koja je nekada bila župna i snabdjevena oprusta za blagdan sv. Jurja). U tornju su dva zvona, kapela je opasana zidom". Zagrebački Isusovci u Planini imali su svojo župiju, koja nije bila velika (non valde magna) ali uz nju je bila staja, žitnica i podrum.

I danas stanovnici Planine za jedan zaselak nasuprot kapeli sv. Jurja govore da je "po Gradom", a da je malodaje nekada bio i ribnjak. Jedino što nam ukazuje da kapela sv. Jurja je sagrađena u XIII stoljeću: "je bez sumnje masivni profilirani čovratnik glavnih ulaznih vrata (L. Dobronić, Moravac, str. 43).

Osim kapele sv. Jurja u samom mjestu Kašini bile su dvije kapele - kapela sv. Vida i sv. Tome. Kapela Sv. Tome je 1651. godine cijela od drveta sagrađena, a 1681. vizitator je zapisao: "Kapela sv. Tome pod bedom, nanovo je napravljen veći dio krova i novi tabulat". U 1693. samo kratko: "Sve po starom, ništa novo". Vizitacija od 18 ožujka 1720: "Sv. Tomo Apostol u Kašini, drvena, potpuno ruševna, zidani će se i za to je već pripremljen materijal". I konačno, vizitator je mogao 2. veljače 1757. izvjestiti kaptol: "Kapela Sv. Tome, ZIDANA, svetište i lađa su na svod, popođena neobrađenim kamenom, po-

krivena šindrom ali prokišnjava, vrata se dobio zatvaraju. Predvorje poduprto drvenim stupovima i pod tabulatom. Nad krovom širši tornjić u kojemu visi zvono. Ima propovijedaonicu. U kapeli tri zidana oltara i veliki Sv. Tome - u svetištu, u lađi na strani evanđelja sv. Jakoba a na strani poslanice sv. Lovre, svi na zidanim mezosama, kiparske izrade, oslikani i poslaćeni. Iz spomenice crkve sv. Petra u Kašini saznajemo "godine 1880. kapelu sv. Tome nije bilo moguće popraviti, jer je cijeli svod s tornjem pao, te se je morala srusiti i privremeno sagraditi od dasaka".

Kapela sv. Vida u Kašini bila je također 1651. godine od drveta sagrađena, a sigurno i 1681. Međutim, 1693. vizitator piše: zidana u svetištu, drugim dijelom drvena. Tri oltara, točan drven", a isto tako je stanje i 1720: "Sv. Vid u Kašini, dijelomice zidana, u dosta dobrom stanju. Više nam je podataka dao vizitator u svome izvješću od 1757. godine: "Zidana, svetišće i sakristija (uz svetišće prema jugu) na svod, lađa također na svod, popođena rezanim kamenom, pokrivena šindrom. Oltari kao u vizitaciji od 1746. Tornjić i predvorje poduprti su zidanim stupovima. U tornjiću je obješeno zvono. Propovijedaonica je stolarske izrade. Najopširnije izvješće napisao je vizitator o ovoj kapeli prilikom vizitacije od 20. rujna 1777. godine: "Kapela sv. Vida Mučenika u kašimskom polju, od župne crkve udaljena 40 metara (poča kvadranta). Iz temelja zidana, na svod, nanovo popođena, Tornjić dobar, drven, s jednim zvonom. Veliki oltar stolarsko i kiparsko djelo, oslikan i poslaćen.

Na strani poslanice žrtvenik sv. Bartola, slične izrade. Na strani evanđelja oltar sv. Anse sličan pređašnjima. Na svakom u sredini slika rađena na platnu. Uz crkvu je prema jugu sakristija, na svod, krov joj prokišnjava i jedan stari omar. Iznos crkve postoji i četvrti oltar sa slikom sv. Vida na platnu na kojemu se služi misa u prigodnim recitalima. Propovijedaonica prijenosna, Vizitacija iz 1881. godine "Kapela sv. Vida, krov je prekriven šindrom. Nezna se tko joj je osnovač. To se ne može razabrati ni iz natpisa na glavnom oltaru u kojem se spominje neki Petar i Izidor, te godina 1782. Drveni zvonik je iz 1784, a sakristija na svod iznova je podignuta 1782. godine" -

ŽUPNA CRKVA "Sv. TROJSTVA" u MORAVČU

Današnje selo Moravče (i susjedna Glavnica) nalaze se oko 15 km sjeverno od Soseva od same obronke Medvednice. Predio oko tih današnjih sela početkom XI stoljeća, kao što smo naveli, kada smo pisali crkvenoj župi Kašina, nalazio se u međama starohrvatske plemenske župe Moravče, u XIII i XIV stoljeću županije ili distriktu Moravče i Glavnica, a od XVI to je područje moravčkog plemićkog distriktu. Osnivanjem Zagrebačke biskupije 1094. godine počinje i proces otivanja crkvenih župa i arhidijakonata u našoj biskupiji. Crkve i kapele, crkvene župe u Svesetkom Prigorju pripadaju Zagrebačkom (katedralnom) arhidijakonatu. Problem crkvene župe Moravče i Glavnica vezan je uz problematiku same crkve Sv. Trojstva. Mi danas još nismo pomoću povijesnih pisanih izvora i arheoloških istraživanja riješili problem srednjovjekovnih kastruma Moravče i Glavnica, niti prvotnu lokaciju samoga sela Moravče. Doduše, Glavnica, selo, se pojavljuje prvi puta u povijesnim izvorima kao posjed - terra (kao Gornja i Donja Glavnica) godine 1377. (CD-XV-str. 265) ili godina 1387. "de inferiori Glavnica et de superiori Glavnica", G. Heller (Comitat. Zagrabienensis, Band 11/1, München 1980) ali to ne mora značiti da su na tim posjedima bila sela u današnjem smislu riječi. U Statutima zagrebačkog kaptola, koje je sastavio Ivan Gorički 1334. (izdao 1874. Kraljić) kada se nabrajaju crkve u katedralnom arhidijakonatu navodi: "Item ecclesia SANCTE TRINITATIS de GLAUNICHA". J. Banurac, Starine, knjiga 59, Zagreb

1984, Popis župa zagrebačke biskupije, str. 66 nadodaje: "Ova se župa spominje 1436, 1458, kada su župljani imali u njoj prava i dužnosti patronata (parochiani de Moravčica). To je danas župa Moravče, na području nekadašnje gospoštije Glavnica i upravne plemićke župe Moravče.

U povijesnim pisanim izvorima postoji isprava, koja nam govori o patronatu nad crkvom Sv. Trojstva u Glavnici - godine 1341. slobodnjaci iz Glavnice (honesti viri universi nobiles de Glavnica) vode spor sa svojim županom: Ivanom, sinom Benedikta oko patronata nad crkvom Sv. Trojstva u Glavnici (N. Klaić, Zagreb u srednjem vijeku, Zagreb 1982, str. 47). Spor je riješen na obnosrano zadovoljstvo: "Župan Ivan morao je priznati, da su crkva i patronat zajednički, jer je crkva po njihovim predjima (posjedima zemljišnim) zajednički osnovana, pod prijetnjom ako bi još ostalima poricao pravo u crkvi, da će biti smatran klevetnikom" (J. Čuk, Zagrebačka županija oko XIII stoljeća, str. 117). Dakle, u prvoj polovici XIV stoljeća osnovana je župa Glavnica i crkva Sv. Trojstva u njoj. Naveli smo već, da u to vrijeme postoje posjedi Gornja i Donja Glavnica, da nismo još do danas locirali položaj srednjovjekovnog kastruma Glavnica, ali, nažalost isto tako neznano gdje se je nalazila crkva Sv. Trojstva u Glavnici.

Tijekom XIV st. do početka XVI st. uz imena župnika uvijek se u povijesnim pisanim izvorima (kraljevskim, banskim, kapolskim) dodaje nastavak "de Glavnica, Glavnica...". Najraniji poznati župnik iz Glavnice je: "ANDREAS sacerdos ecclesie st. Trinitatis de Glavnica" (CD-XI-str. 329). L. Dobronić (Po starom Moravču, Zagreb 1979, str. 23-24) je kronološki, popisanim povijesnim izvorima nabrojila župnike u Moravču:

1406 - Johannes, plebanus ecclesie stae. Trinitatis in Glavnica

1409 - Antonius, plebanus Sancte Trinitatis de Glavnica

1434 - Nobiles de Glavnica Johanne, canonicum zagrabiensem, rectorem ecclesie s. Trinitatis de Glavnica eligunt.

Mi smo još pronašli u povijesnim pisanim izvorima imena dva župnika iz XV. stoljeća:

1445 - Ambrosius, presbiter de Glavnica, prebendarius eccl. Zagb. (MHCZg-II - str. 196)

1453 - Djuro, župnik presvetog Trojstva u Glavnici (MHCZg-II. str. CXXX)

Dalje opet nastavljamo s kronološkim slijedom L. Dobronić:

U vremenskom razmaku između 1457-1469. godine imamo tri župnika sa istim imenom: 'Johannes, plebanus ecclesie s. Trinitatis de Glawnicza (ili Glawnicza).

1475 - Matheus, electus rector ecclesie s. Trinitatis

1501 - Antonius, plebanus ecclesie sancte Trinitatis in Glawnicza

1507 - Antonius, plebanus ecclesie s. Trinitatis de Glawnicza districtus de Marocza.

1524 - Michael, prebendarius ecclesie stae. Trinitatis in Glawnicza.

1532 - Benedictus, plebanus in Glawnicza Zent Harumsagh (s. Trojstvo)

1572 - Mathias Levak de Jastrebarska, plebanus ecclesie. Trinitatis in Glawnicza.

1574 - Plebanus in MAROCHIA Stephanus presbyter.

1580 - Stephanus Radohowczy, plebanus ecclesie sanctissime et individue MAROCHIA.

1585 - 1586: Matheus Levak (Mathias) plebanus ecclesie s. Trinitatis in Glawnicza, in districtu Marocza.

1587 - 1597 - Lucas Cusetko, plebanus s. Trinitatis in Glawnicza diquae patroni ecclesie s. Trinitatis de Marocza, dok u 1597. stoji: plebanus s. Trinitatis in Glawnicza districtu de Marocza Comitatus Zagrabienis.

1605 - Mathias Hraczkovich de Jastrebarska, plebanus ecclesie sanctissime et individue Trinitatis in MAROCHIA.

Do sada smo nabrali kronološkim slijedom samo imena župnika crkve s. Trinitatis iz Glavnice. O samoj crkvi, kada je sagrađena, i gdje (položaj), od drveta ili zidana u pisanim povijesnim izvorima do početka XVII stoljeća nemamo nikakvih vijesti. Najvažniji izvor za povijest zagrebačke biskupije, a time i povijesti crkvenih župa Sesvetškog Prigorja (koje su su pripadale pod upravu zagrebačkog (katedralnog) arhidijakona, su kanonske vizitacije zagrebačke biskupije, koje se redovito zapisuju od 1622. godine. Tada je zagrebački arhidijakon Benedik Vinković obilazio crkvene župe i crkve u katedralnom arhidijakonatu i svoje "MODUS VISITATIONES" zapisao kako je i na koji način obavio vizitacije.

"U toj uputi, odnosno načinu obavljanja vizitacije donesene su, shematski prikazano..., slijedeće cijelne problematike koju obrađuje vizitacija ..., između ostalog vizitator izvještava o crkvi, njenom inventaru, uređenju i materijalnom stanju" (KANONSKE VIZITACIJE ZAGREBAČKE (NAD)BISKUPIJE, Zagreb 1989, str. 15).

Konstatirali smo, da nam pisani povijesni izvori, kada govorimo o crkvi sv. Trojstva, do početka XVII stoljeća daju samo imena župnika i crkve. Međutim, od 1572. godine do 1585. vidimo da postoje dva župnika crkve sv. Trojstva - jedan u Glavnici (Matija Levak) a drugi u Moravču (Stjepan Radohowcy). Prema ovome, mislimo da je osnovana nova crkvena župa - župa Moravče u selu Moravče, i u njemu izgrađena crkva Sv. Trojstva? Zašto u Moravču? Krajem XV stoljeća u Hrvatsku prodiru Turci, koji se na svojim pljačakškim pohodima pojavljuju i u Sesvetškom Prigorju. Godine 1474, dok je župnik u Glavnici bio Matheus, Turci su: "prevallii u Glavnici kojom zgodom Dominik Cerović je izgubio svoje dokumense" (L. Dobronić, Moravče, str. 142). Prigorjski puk se sklanja od glavniš prometnica i podbrežja Medvednice i stoga se mi slađemo s tvrdnjom L. Dobronić (Moravče, str. 25-26): "Vjerovatno su puštošnja u tom kraju (Prigorju) i njihove posljedice uzrokom da je župa iz Glavnice prenesena u Moravče. Možda je crkva u Glavnici bila drveta i teško stradala, a možda se smatralo da je potrebna nova crkva od solidnije građe da bi mogla odoljeti eventualnim međunama, a za nju je izabrano susjedno Moravče. Po crkvenim zakonima trebalo je održati kontinuitet prethodne crkve, pa je i nova crkva bila posvećena Sv. Trojstvu". U izvješću vizitacije od 1622. (vizitator je bio Benedik Vinković, budući zagrebački biskup od 1637-1642) piše: "Ecclesia s. Trinitatis in MAROCHIA fundata (L. Dobronić, str. 24) dok J. Barle (Zagrebački arhidijakon, Katolički list iz 1903, br. 21) navodi: "Imala je (crkva) 1622. tri beneficija, glavni je župni, dvje prebende, ali je slabo pokrivena". Vizitator koji je obišao crkvu Sv. Trojstva u Moravču 1630. je zapisao: "Ecclesia st. Trinitatis in Marochia - toranj drveni, jedna kapela zidana, jedna drvena) i isto tako nabrja sela koja potpadaju pod crkvenu župu Moravče: Marocza, Glawnicza st. Trinitatis, Glawnicza Vozozlay...".

Sada imamo dovoljno dokaza da ustvrdimo postojanje sela Moravče na njegovom današnjem prostoru i time lokaciju crkve Sv. Trojstva u tom selu. Godine 1642. vizitator je prilikom obilaska crkve Sv. Trojstva u selu Moravču napisao: "Novi krov i pregrađen zvonik koji je prije bio drveni. Ima tri žrtvenika, na problju je kapela sv. Trojstva, možda nekada župna crkva, jer je bila veoma stara (vetustissime esse dicitur" (J. Barle, Zagrebački arhidijakon, br. 21).

Imamo nešto više detalja u izvješću vizitacije od 3. svibnja 1651. godine: "Sv. Trojstvo, zidana, svetište na svod, u ladi tabulat. Ima veliki oltar i dva pobožna. Nema krstionicu, bazena niti ispovijedaonice". Godine 1680. samo je zapisano u izvješću vizitatora: "Sve kao u prijašnjoj vizitaciji", dok je 1690. crkva u Moravču "tota restaurata". Malo više podataka je iz vizitacije od godine 1695: "Propovijedaonica obojena i prolačena, a u sakristiji se nalazi ormar za kluče".

Općimo izvješće i mnogo novih detalja uočujemo u izvješću vizitacije od 5. veljače 1757. godine: "ZIDANA, čista i bijela, svetište na svod, u njemu štukatura koja se upravo izvodi. Lađe pod oltarima

tabulatom, dosta stariim. Popođena u svetištu rezanim kamenom, u lađi ciglom. Sakristija iz svetišta prema jugu, na svod, u njoj je omar. Crkva je nanovo pokrivena šindrom u jednom dijelu prema sjeveru, dok ostali dio prokišnjava. Toranj na frontalnoj strani, kupola mu je pokrivena crveno obojenom šindrom. U njemu su tri zvona. U crkvi je pet oltara s zidanim menzama - veliki Sv. Trojstva u lađi na strani poslanice Sv. Barbare, propovijedaonica uz južni zid, ravno podignuta, oslikana i pozlaćena, majstorski napravljena i ukrašena svojim kipovima..., u crkvi su kripite plemenitiša - obitelji MIKULIĆ, župničke u Svetištu, obitelji Černej u kapele svetih Triju Kraljeva, obitelji Zenko (Szenko) kod oltara Sv. Barbare, sve su dobro pokrivene i zatvorene kamenim pločama*.

Dvadeset godina kasnije, 1777. vizitator je u izvješću napisao vrlo oštru kritiku o stanju u crkvi Sv. Trojstva u Moravču: "Ako se izuzeme pet oltara, u tako je prijavom i bijednom stanju da se nebi mogla nazvati ni filijalom. Lađa s svetištem je jako oštećena, da će se prije srušiti nego bi se dala izvana poduprijeti stupovima, ... toranj je zidan iz temelja, vrlo širok i nizak, njegova kupola je nagnuta i prijeti da se sruši. Svoji prema zapadu, u njemu su tri zvona. U crkvi je sedam kripti, jedna u sakristiji, druga u svetištu (ŽUPNA), treća u lađi, dok su osale privatne. Glavni oltar u svetištu, dobro kipaško i stolarsko dijelo, oslikan i pozlaćen, u donjem dijelu slika Sv. Trojstva na platu. Drugi oltar je s strane poslanice, dobar stolarski i kiparski rad, oslikan i pozlaćen, ima u sredini sliku Sv. Barbare, slikaru na platu. Treći je s strane evanđelja, posve sličan predšnjem, na sredini je decenno obučen kip Bl. Djevice Marije. Četvrti je u kapele, s juga prizidani uz crkvu, posvećen sv. Trima Kraljevima, u dvije razine, izvanredan rad stolara i kipara, dobro oslikan i pozlaćen, u donjem dijelu slika Triju Kraljeva na platu, u gornjem Sv. F. Ksaverski. Peti je pak oltar neposredno ispod kapele kod kora, posvećen Sv. Izidoru, na njemu je slika ovoga sveta na platu". Ovakvo stanje moralo da je trajalo i za vrijeme vizitacije od 1820 - 1821 godine, jer oni kratko izvješćuju: "Kulevna i treba je popraviti".

Kada se je počela graditi nova crkva u Moravču saznajemo iz izvješća vizitatora od 23. kolovoza 1820. godine: "NOVA CRKVA, koja je svojim metodima, radom i pomoću vjernoga puka iz rada svečubavju i marom sadašnjeg župnika počela 1813. godine i u kojoj se od 1815. godine vrši bogoslužje (1815. i. siječnja, posveta nove crkve - L. Dobronić, Moravče, str. 25). Potpuno oličena, s dovršenim tornjem, ima oblik lađe. Na svod, građena iz solidnog materijala, izmuru dobro oličena i pobijeljena. Nema pobožnih kapele. Svetište je prema zapadu, na svod, s dva prozora. Za tri stube nadvisuje ostali dio crkve. Križ nije pod svodom, nego iza zid. Zidani veliki oltar proziden je trima kamenim stubama. Na sredini je smještena slika Presv. Trojstva iz stare crkve. Mala su oltara četiri, bili su u staroj crkvi - Bezgriješno Začetce, sv. Barbara, Sv. Tri Kralja, Sv. Izidor. Vrata su troja - glavna prema jugu, druga prema istoku, a treća u sakristiji, ima sedam okruglih prozora. Propovijedaonica je drvena, iz stare crkve, na njoj su simboli 4-4 evanđelista, anđeli i drugi simboli. Zidani kor je pod tornjem, sakristija je prema istoku, nad njom je oratorij, ima svoja izlazna vrata. U tornju tri zvona od nekoć. Jedna kripa s mnogo ćelija".

Pravo patronata nad crkvom sv. Trojstva, prvo u Glavnici, imali su još od prve polovice XIV stoljeća slobodnjaci kastruma Glavnice i Moravču (vidi str. 1 i 2 ovoga teksta). Tijekom XIV i XV stoljeća dok je još uvijek crkva bila u Glavnici, slobodnjaci su i dalje imali pravo patronata nad crkvom i: "pravo biranja župnika crkve Sv. Trojstva (L. Dobronić, Moravče, str. 30). Kad se je crkvena župa i sama crkva "preselila" u selo Moravče patronat nad crkvom Sv. Trojstva, krajem XVI stoljeća, preuzimaju plemići iz porodice Mikulić, vlasnici: "više manjih posjeda oko Brokunjeva, Ladomerca, dok je najviše posjeda kasnije stekao podban Tomo Mikulić (J. Adamček, Agrarni odnosi u Hrvatskoj od sredine XV do kraja XVII stoljeća, Zagreb 1980, str. 513). I iz kanonskih vizitacija od 1757. godine (Protokol br. 59/XV-148) za crkvu Sv. Trojstva u Moravču vizitator je napisao: "Patron crkve je vlasnik kašтеля Brokunjevec, dobara Omlje, Adamovec i Mikulićevo".

Sin podbana Tome Mikulića, Aleksandar Mikulić, otac budućeg zagrebačkog biskupa Aleksandra Ignacija Mikulića, osim prava patronata, dobio je od kralja Ferdinanda III povelju, izdanu u Pragu 30. rujna 1652. godine, kojom se mu dozvoljava da smije održavati: "tri godišnja sjajna kod crkve Sv. Trojstva u Moravču i to o nedjelju Sv. Trojstva, na prvi dan mjeseca rujna, tj. na god Sv. Egidija i na dan Sv. Bartolomeja apostola ili u nedjelju poslije Sv. Bartolomeja. Uz to još svake mlade nedjelje "(G. Lazowski, Sijamski privilegij za Moravče, Vjesnik Kr. hrv. slav. dalm. Zemaljskog Arkiva, godina V, svazak 2 i 3, Zagreb 1903, str. 188).

U rukopisu lj. Ivančana, "Podaci o zagrebačkim kanonicima 1094-1944, (rukopis u Kaptolskom arhivu) nailazimo na dosta podataka o svećenicima koji su bili župnici u Moravču, u kasnije postali zagrebački kanonici ili polučili još viši svećenički položaj. Tako je Benedikt Vinković, prilikom vizitacije 1622. godine u crkvi Sv. Trojstva u Moravču zapisao: "U župi presvetlog Sv. Trojstva u Moravču je župnik Martin Šalamon, za kojega su župljani prigodom javnog i tajnog ispitivanja izvjavili da je vjerna revan u dijeljenju svetog otajstva, te u svakom pogledu poštvalnog vladanja, on mora da je prije 1630. godine postao zagrebačkim kanonicom, jer je još kao kanonik knje vrijeme na župi bozariv" (Ivančan, Podaci, str. 524). Godine 1634. župnik u Moravču je Pavao Kadarić, godine 1642. Ivan Kremenšić, izgleda da nisu bili kanonici (J. Barle, Zgb. Arhidijakonat, Katolički list iz 1903, br. 21).

Od 1662 do 1669, župnik u Moravču je Petar Jušić ili Isić, koji je prisutan prigodom zagrebačke sinode god. 1699. (J. Barle, Imena svećenika prigodom zagrebačke sinode 1699, Katolički list br. 6, Zagreb 1913, str. 66)

Godine 1761 župnik u Moravču je Stjepan Kolosvari, koji je 1760. godine "postigao dokozat crkvenog prava" (Ivančan, Podatci). Za njega je vizitator F. Popović napisao pečikom vizitacije župe 10. 9. 1765: "Parochus in Marocha Stephanus Kolosvary, annorum 27, presbyterii 4, parochiae 4 et duorum...". Vizitator J. Mikinović, vizitirao je ovu župu 1772: "Parochiam Marocha ad presens curat Stephanus Kolosvary nominatus canonicus Zagrabieis, annorum 33, presbyterii 10, parochiae hic loci etiam 10...". Umro je 1798. u dobi od 58 godina¹.

Wenceslaus Bartholomaeus Wiczellyni (Ivančan, Podatci, tom III, str. 927): "priglasio je za župu Moravče 1789. (prije toga bi na naukovanju u Beču i Rimu). Bio je župnik u Moravču do 10. 4. 1806. kada je postao zagrebački kanonik. Umro je u dobi od 70 godina².

U Moravču su bile i dvije kapele: Sv. Trojstva na groblju i Sv. Ivana Nepomuka. L. Dobronić (Moravče, str. 26) piše da je 1632. godine: "kapela Sv. Trojstva bila zidana, na groblju, za koju se kaže da je isto tako bila crkva presvetog Trojstva i to prastara, ruševna, bez krova i pretvorena u podrum, u kojoj već mnogo godina, kako se priča nije služena misa, u njoj je ipak kameni oltar". J. Barle (Zagrebački arhidijakonat, Kat. list, 1903, br. 21) isto spominje ovu kapelu: "Godine 1642, na groblju u Moravču je bila kapela Sv. Trojstva, možda nekada župna crkva, jer je bila veoma stara (venustissime esse dicitur). Kanonska vizitacija iz 1680. je vrlo kratka: "Ruševna kao i za prijašnje vizitacije".

Kapela sv. Ivana Nepomuka, vizitacija od 5. veljače 1757. izvještuje: "Zidana, svetište i lađa na svod, popodena rezanim kamenomnakon posljednje vizitacije, pokrita šindrom, vrata prema zapadu dobro zatvorena. Nad krovom strši drveni tornjić s jednim zvonom, pokriven šindrom. Propovjedaničnica prijenosna. U crkvi su zidani oltari s zidanim menzama, u svetištu veliki oltar Sv. Ivana Nepomuka, stolarsko i kiparsko djelo, na njemu kip toga sveca, u lađi s strane (na strani) poslanice oltar Sv. Roka s slikom sveca, na strani evanđelja oltar Sv. Doroteje s jednom slikom, kiparsko i stolarsko djelo, obojeno i poslačeno. Predvorje zapadu, zidano i u njemu novo postavljene i oslikane tabulae".

Vizitacija iz 1811. je vrlo kratka: "Sv. Ivan Nepomak na posjedu Crkvena Ves, oblika lađe, izuzevi svetište".

U 1994. god. crkvena župa Moravče broji 4250 duša. Župnik je M. Duduković, koji je 8. II 1952. prisegnuo za ovu župu. Proštenje je na blagdan Sv. Trojstva, osam dana poslije Duhova, te zatim na dan Marijina. Župa svake godine ide na hodočašće u M. Bistricu i na Trsat.

CRKVENA ŽUPA "SV. FRANJE KSAVERSKOG" u VUGROVCU

Vugrovec, mjesto u Sessvetskom prigradu, nalazi se oko 6 km sjeverno od Sessvete. U antičko doba kroz Vugrovec je prolazio krak rimske ceste, koja je povezivala Hrvatsko Zagorje s Posušinom i Pokupljem (J. Klemenc, Blat Zagreb, karta). U pisanim srednjovjekovnim povijesnim izvorima Vugrovec se prvi puta spominje u ispravi kralja Emerica iz 1201. godine, kada on na molbu zagrebačkog biskupa Dominika nalaže "da se učini razvod među imanjima kaptofskih koje zatim potvrđuje (MEZ-I-str. 11): "IN NOMINE SANCTE TRINITATIS ET INDIVIDUAE UNITATIS HEMERICUS, Dei gratia...., item prima meta predii, qui VGRa dicitur....". L. Dobnerić (Topografija zemljišnjih posjeda zagrebačkih biskupa prema ispravi kralja Emerica iz god. 1201, "RAD" JAZU, Zagreb 1951, str. 253 analizirajući ovaj tekst naglašava: "Odmah se opaža, da u tom opisu ima malo geografskih imena i topografskih oznaka, ... ali je nesumnjivo da se tu radi o posjedu Vugrovec, sjeverno od Sessvete, koji su zagrebački nadbiskupi donedavno posjedovali, iako u znatno manjem opsegu nego u srednjem vijeku" - Nada Klaić (Zagreb u srednjem vijeku, Zagreb 1982, str 307) kada piše o posjedu zagrebačkih biskupa, koje su sticali već od 1094. godine, kaže: "Način na koji je biskupski posjed narastao do ogromnog vlasništva s petnaestak razbacanih posjeda ili razbacanih cijelina danas je nemoguće zbog pomanjkanja izvornog materijala utvrditi, ...biskupskim su posjedi razbacani, izmješani s imanjima drugih vlasnika, ali su pod Medvednicom sela Čučerje i Vugrovec (Zizert, predtium Ugra) za koje biskupi vode posebnu brigu". Izgleda da je Vugrovec do polovice XIII stoljeća pripadao zagrebačkom kaptofu jer mu ga je, navodno, biskup Prodan 1175. poklonio. Međutim, Kaptof zagrebački uopće nije "ušao" pravno u vlasništvo posjeda Vugrovec, jer biskup Stjepan II 1237. godine: "vraća kaptofu zagrebačkom Toplice kod Varaždina, a za Vugru i Zelino daje im posjed Podgorje i dva otoka na Savi (MEZ-I-str 76), jer su mu oba posjeda toliko potrebna". Kada je zagrebački biskup izgubio Medvedgrad: "koji je vrlo kratko vrijeme činio biskupove posjede pod Medvednicom trebalo je odrediti jedno od naselja u nekad biskupskoj medvedgradskoj provinciji kao novo središte. Izbor pada na Vugrovec - prastaru Vugru" (N. Klaić, Zagreb, str. 323). Na tome posjedu krajem XIII stoljeća sagrađena je utvrda (castrum), dok je podno utvrde (kastroma, graca) niknulo novo naselje, koje za doba biskupa Mihajla (1295-1303) dobiva niz povlastica i status "libera nostra villa de Vgra". Ovdje su se tijekom XIII stoljeća doselili novi stanovnici (hospites) jer: "kao što su na kraljevskim područjima u XIII nicali slobodne kraljevske varoši, tako su svjetovna i crkveni velikaši nastojali na svojim posjedima dijeljenjem varoških povlastica unaprijediti gospodarsko, ...zato i zagrebački biskop stanovnicima uz vugrovecu tvrditi podijelio prava slobodnih građana. Međutim, uvelike niza okolnosti, iako je Vugrovec po pravnom položaju bio slobodan grad, u svome razvoju je zapravo ostao selo" (N. Klaić, Izvori za hrvatsku povijest 1102-1526, Zagreb 1972, str. 173-4). Dakle, početkom XIV stoljeća u Vugrovcu već imamo osnovano naselje - trgovište s svojim povlasticama. Biskup Augustin Kažotić je veoma revno obilazio svoju biskupiju, pa postoji priča da su: "u Vugrovcu i Cerniku stajale stoljetne lipe, za koje se je vjerovalo da potječu od blaženog Augustina i da njihovo liće ima posebno ljekovitu moć" (J. Buturac, Zbornik Zagrebačke nadbiskupije, Zagreb 1944, str. 28). Pošto je slobodno trgovište dobilo privilegije već početkom XIII stoljeća, malo nas iznenađuje da u Statutima zagrebačkog kaptofa iz 1334. godine, kod nabiranja crkvi u katedralnom arhidijakonu nigdje se ne spominje crkvena župa niti crkva u Vugrovcu. Smatramo da je crkvena župa morala biti mnogo ranije osnovana, sigurno već početkom XIV st, ali neznamo ime župnika sve do 1343. godine. J. Buturac (Starine, knjiga 59, Popis župa zagrebačke biskupije 1334. i 1501. godine, str. 69) o tome piše: "Župa sv. Mihajla spominje se ovdje 1343. godine. To je feudalni posjed zagrebačkog biskupa", iz te iste godine imamo povijesni pisani izvor u kojemu saznajemo ime župnika u Vugrovcu. Isprava je izdata dana 15. svibnja 1343. u Avignonu, izdao ju je papa Klement VI (MHCZg-I-str. 165) i prenosimo je u cijelosti: "BLASIO, quondam

VITI, dicti LUPI, canonico zagrabienisi a pontifice CLEMENTE VI confertur canonicatus et praebenda huius ecclesiae simulque indulgentiarum, ut curantur ecclesiam s. MICHAELIS DE UGRA, zagrabienensis dioecesis et altare b. Mariae semper virginis in ecclesia zagrabienensi reinerere possit". Dakle, u Vugrovcu je župnik Blaž, sin Vaša, zvanog Vuka i postoji crkva sv. Mihajla. Papa mu je podijelio kanonikat, s tim da može uz to zadržati i svoju župu! Ime sljedećeg vugrovečkog župnika doznajemo tek 1501. godine "MATHIAS, plebanus in Vira, est exemptus" (nije podređen zagrebačkom arhijepiskopatu, već izravno zagrebačkom biskupu) - J. Buturac, Starine, br. 59, str. 69). Godine 1574. u Vugrovcu je župnik: "Plebanus vngrensis PETRUS vicarchidiaconis" (I. Tkačić, Prilog za povijest zagrebačkih sinoda, Starine JAZU, knjiga XVI, Zagreb 1884).

O samoj crkvi (ali i o župnicima) saznajemo mnogo više iz vizitacija katedralnog (zagrebačkog) arhijepiskopata. Izvješće vizitatora iz 1622. je vrlo kratko: "Crkva je dobro održana, ima tri posvećena žrtvenika. Župnik je Juraj Masešić, a 1630. mislila za istoga župnika dobila je novi toranj". (J. Barle, Zgb. arb. Katolički list, Zagreb 1903, br. 28). Izvješće vizitatora iz 1640. je malo opširnije. "Ima veliki žrtvenik i lijepu sliku kranisanja Bl. Djevice Marije, a sa strane su slike sv. Mihajla i sv. Gabrijela. Župnik je od 1630-1642. Lovro Želec (J. Barle, Zgb. arb. br. 28). Biskup Petretić imenovao je za vugrovečkog župnika Grgura (Juraja) Kopčića - od 1642. do 1648.

Godine 1650. župnik u Vugrovcu je: "Ego Nicolaus Nihic (Nežić) parochus sv. Michaelis in Vgrov" (J. Buturac, Croatia Sacra, br. 15 i 16, Zagreb 1938). Godine 1677. primio je župu vugrovečka Adam Gotthalđ de Gotthalowcz, za kojega katedralni vizitator arhijepiskop Mikulj prilikom vizitacije zapisao: "Parochus in Vagra Adamus Gotthalđ, aetatis annorum 25, nec presbyter et nunc primo installatuscuus diligencia et profectus future Visitatione describetur. Theologus absolutus".

U vizitaciji od 30. travnja 1651. godine štamo: "Crkva Sv. Mihajla Arkandela je zidana, s tornjem, ima velika i mala vrata. U središtu je glavni oltar. Nema krsionicu, bazena ni ispodjednanicu. Oltaru su tri. Crkva je 1680 god. nadograđena, pa nam vizitator u svom izvješću od ožujka mjeseca 1681. daje ovakve podatke: "Novo Svetište, prostrano (bonae capacitatis), zidana, popločena ciglom, s dva prozora koja imaju željezne rešetke, na svod. Nova je i primjerna (proportionalitate sakristiji), također na svod i podena ciglom. Na novonapravljeni čorni dio crkve usmjeren prema sjeveru. Sve to zaslugom zagrebačkog kanonika lektora Pavla Kosa. Veliki oltar (drveni) dobio je novi ukras, oslikan je. Ovu velikim dijelom novosagrađenu crkvu blagoslovio je (kao i glavni oltar) preuzvistični ordinarij (biskup) Martin Berkević (biskup zagrebački od 1667. do 1687). Krov nad svetištem i sakristijom je pokriven šindrom, svesohranište (staro), na pokrajnjem oltaru krsionica pokrivena". Još opširniji je bio vizitator koji je bio u Vugrovcu listopada 1693. godine: "Crkva je usmerljena (sv. Mihajl) i zidana, nadena u dobrom stanju, svetište na svod, s dva prozora i u njemu zidan i posveće glavni oltar. Žrtvenik drven, stolarske izrade, obojen i pozlaćen, na sredini slika sv. Mihaela, posrance obojeni i pozlaćeni kipovi sv. Petra i Pavla, svetohranište drveno, stolarske izrade, obojeno i pozlaćeno, tu su i četiri relikvijara, ukrasni šaržama, oslikana i pozlaćena. Na glasnom oltaru još su statue Sv. Ambrozija i Sv. Martina, zatim navještenje Marijino, Arkandel Rafael i Gabrijel. Oltar završava slikom Boga Oca i znamenjem dobročinitelja. Na kraju svetišta na zidu naslikan Bog usred hrama, između svetišta i lađe ..., lik dobročinitelja. U lađi je tabulat, stolarske izrade, pod starim oslikanjem i korom i stubama, kao i propovijednica na kojoj su naslikana četiri evanđelista. Prozora su tri, od čega dva s rešetkama. U lađi su dva oltara, desni ima u sredini sliku Bl. Djevice Marije, te kipove Sv. Ivana i Sv. Nikole, iznad slike su kipovi Sv. Magdalene i Sv. Anse. Na lijevom oltaru je Sv. Nikola (njemu je oltar posvećen), zatim kipovi Sv. Petra i Pavla, u gornjem su ređu kipovi Sv. Martina, Sv. Ladislava, Sv. Stjepana, sve obojeno i pozlaćeno".

Vizitator je samo 1720. godine konstatirao "Nađena dostojno čista, pod dobrim krovom", dok u 1757. godini imamo vrlo jasan i opširan opis crkve Sv. Mihajla: "Svetište na svod, lađa pod tabulatom, crkva pokrivena šindrom, popločena rezanim kamenom. Prozori su bili na sjeveru - gotski - zbog nanovo podignutih i u boji red postavljenih prozora. Koe je nad većim vratima i zidom. Toranj (u kojemu su dva zvana) zidan je, a kupola mu je pokrivena šindrom, crveno obojenom. Ispod tornja ulazi se kroz glavna vrata u crkvu. Sakristija je iz svetišta, zidana, na svod, u njoj je ormar stolarske izrade, oslikan, za spremanje kaleža. U crkvi su tri zidana, posvećena oltara kiparske izrade, pozlaćena i obojena. Glavni oltar Sv. Mihovila je u svetištu, u lađi s strane evanđelja. Bl. Djevice Marije, a na strani poslanice Sv. Nikole. Propovijednica je u lađi uz južni zid, kiparske izrade, marmorizirana i pozlaćena. Crkva je bijela i čista i u njoj je novosagrađena zajednička kriptu za župljane". Najopširniji i vrlo detaljan opis crkve Sv. Mihajla daje nam vizitator koji je bio u Vugrovcu 25. lipnja 1779. godine: "Stara, zidana, pod dobrim krovom, svetište je na svod, popločeno rezanim kamenom. Velika vrata na zapad, mala na jugu. Kor zidan, prostran, s orguljama. Dosta doba propovijedionica usred crkve uz sjeverni zid, stolarski i kiparski rad, pozlaćen i obojen, pod baldahinom. Toranj je zidan, četvrtast, na pročelju crkve, zaslugom župnika (ne navodi njegovo ime) toranj dobio novu "elegantnu" kupolu pokriva crveno obojenom šindrom, s pozlaćenom bakrenom jabukan na vrhu. Dva zvana, veće je novo. Glavni oltar u Svetištu, dvije razine (nad zidanom menzom) u donjem dijelu između četiri stupa i kipova stoji slika Sv. Mihaela Arkandela, u gornjem dijelu između posebnih radijs i dva genija stoji figura Sv. Duha Spasitelja u liku golubice, vrh završa mala slika Sv. Spasitelja. Čitav ovaj žrtvenik je dobro pozlaćen, posebeben i obojen

bojama. Ivan Svetišta, na strani evanđelja je oltar Bl. Djevice Marije također u dvije razine, u donjem dijelu, među stupovima i kipovima Sv. Evandeliste, Sv. Barbare i Sv. Nikole stoji slika Marije kako drži dijete, Isusa, u gornjem dijelu među stupovima i kipovima Sv. Ane, Sv. Elizabete i Sv. Marije Magdalene stoji slika navještanja Marijina, slikana na platnu. Oltar završava, među posebnim radios, imenom ISUS. Na strani posadne arhitekturom i simetrijom posve sličan stoji oltar Sv. Nikole, u donjem dijelu slika je toga sveca među stupovima i kipovima Sv. Petra i Pavla, u gornjem dijelu između i kipova Sv. Stjepana i Ladislava je slika Sv. Martina. Ovaj oltar resi na vrhu, između radios, ime Marijino. Župnička kriptu u u Svetištu, u lađi zajednička i predjalska Galovića. Godine 1811. crkva Sv. Mihajla je kapela i u vizitaciji iz te godine je samo zapisano: "Kapela Sv. Mihaela Arkandela - jedina". Iz vizitacija katedralnog arhijakonata saznajemo mnogo podataka o župnicima crkve Sv. Mihajla u Vugrovcu. Tako je 1757. vizitator Gijaro Galup napisao da je župnik tada bio Blaž Dumbović, koji je primio župu Vugrovec 1750. godine: "Parochiae in Vugra parochus Blasius Dumbovich, aetatis annorum 52, sacerdoti 8, parochiae 7, - postea je zagrebačkim kanonikom 1760. godine" (Ivančan, Podatci, tom III, str. 856). Od 1760. do 1767. znamo imena dvaju župnika u Vugrovcu (Ivančan, Podatci, tom III, str. 856). Dana 14. 4. 1760. ovu župu je primio Baltazar Bedeković, u kojemu je vizitator F. Popović napisao: Parochus Vugrae Baltasar Bedekovich, annorum aetatis 28, sacerdotii 5, parochus hic 5... godine 1765. imenovan je zagrebačkim kanonikom". Naslijedio ga je u župi vugrovečkoj Franjo Milakin, koji je primio župu 24. siječnja 1766. Bio je doktor prava i teologije, samo je godinu dana proava na župi, jer je već 27. 6. 1767. postao zagrebački kanonik, te kasnije položio još više svećeničke titule. Godine 1796. župnik sv. Mihajla je Mihael Horvatić, koji već 1815. godine postaje također zagrebački kanonik.

J. Galović (Vugrovec i okolica, vlastita naklada, Zagreb 1969, str. 25) tvrdi da je: "početkom 18. stoljeća vugrovečki župnik Juraj Juranić dao sagraditi malu drvenu kapelu u čast Sv. Franje Ksaverskog".

Kanonska vizitacija iz 1757. daje nam nešto više podataka o ovoj kapeli: "Sv. Franjo Ksaverski na raskršću na sajmenom putu. Zidana, svetište na svod, lađa pod tabulatnom, obojenim. Pogođena kamenom, pokriva šindrom, bijela i čista, s istoka i zapada završena, s juga pak dobrim vratima. Tornjić pod krovom pokriven šindrom, na njemu zvono. Oltar Sv. Franje Ksaverskog sa zidanom menzom i svetohraništem. Prvopredajonica pomična". Protokol br. 65/XX-309, vizitacija od 25. lipnja 1779. godine puna je noštih elemenata u svezi same arhitekture ove kapele. "Kapela Sv. Ksavera podignuta je kraj javne ceste koja vodi do vugrovečkog kaštela zaslugom blage uspomenne biskupa Franje Tausoija. Dosta je prostrana, majstorski sazidana. Na svod su i svetišta i lađa, zidani tornjić diže se nad ulaznim vratima, kupola je pokrivena obojenom šindrom. Na vrhu je željezni križ s limenom jabukom. Jedno zvono. Svetište je okrenuto prema sjeveru. Žrtvenik je "eleganтно" kiparsko djelo, posuđen i posrebrnen. Na sredini između 4 stupa i različitih kipova slika Sv. Franje Ksaverskog. Povrh, između posudačnih slika... Bl. Djevica Marija. Njezin vrh zavrava između posudačnih radios presveto ime Isusovo. U lađi popločenoj ciglom s desne strane je žrtvenik Bl. Djevice Marije. U njegovom donjem planu između dva stupa i kipova Mojsija i Arova stoji slika Bl. Djevice Marije koja nosi u naručju dijete - Isusa. Na lijevoj strani prijašnjima u svecu sličan oltar Sv. Josipa. U donjem planu jest slika toga sveca, drži maloga Isusa, nad tim je slika Sv. Katarine, a na vrhu među radios ispisano ime Isusovo, Marijino, Josipovo. Jedini prihod ove kapele je desetina koju plaćaju posjednici: "Grga Facković, Grga Prusac, Grga Gračak, Franjo Trempešić, Jakob Djuinac i Stjepan Letec".

I konačno, vizitatorze koji je bio u Vugrovcu dana 18. lipnja ljeta Gospodnjeg 1811. godine mogao je napisati u svojem izvješću: "Nada je kapela Sv. Franje Ksaverskog u Vugrovcu župna crkva, tu se nalazi pretpis dekreta biskupa Maksimilijana Vrhovca, kojim je on 1. VII 1805. godine tu kapelu proglašio za župnu crkvu, a dosadašnju župnu crkvu Sv. Mihajla na groblju za kapelu. Podignuta je na mjestu već prije postojeće male drvene kapele istoga imena za župnikovanja Gjure Juranića, u spomen biskupa zagrebačkog Franje Tausoija koji ju je svećano posvetio neposredno nakon blažana Sv. Jakoba Apostola 1759. godine. U crkvi, uz glavni i dva pobočna nalazi se i četvrti oltar prenesen ovamo iz kapele Sv. Benedikta Opata na brdu Petrovčak. Čitav je drven. Sakristiije nema, no treba je sagraditi. Nema niti kriptonice (s strane je dodana opaska - godine 1821. sagrađena sakristiija i toeranj). Franjo Galović (n.d., str. 26) je isto napisao: "Poslije 1821. godine nadzidan je toeranj i sakristiija kako još i danas postoji, na glavnom oltaru je slika Sv. Franje Ksaverskog koju je naslikao poznati slikar Mihajlo Stroj 1838. godine". Znamo neklikho župnika crkve Sv. F. Ksaverskog u Vugrovcu, koji su isto tako poslije postali zagrebački kanonici. Vizitator F. Rašaj je 18. lipnja 1811. godine zapisao ime župnika: "Parochiae Vugra parochus Michael Horvath, titular canonice etc.... parochiam hanc accepit 25 julii 1796". On je postao zagrebačkim kanonikom 1815. godine (Ivančan, Podatci, tom III, str. 956). Vizitator J. Birfing obišao je ovu župu 1841. i zapisao: "Župnik u ovoj župi je Martin Ferdinand Peči, koji je za nju prisegao 1836. godine, star 42 godine, 19 godina svećenik, u ovoj župi pet godina. U Vugrovcu je bio podžupnik, 9. VII 1854. instaliran je za zagrebačkog kanonika". (Ivančan, Podatci, str. 995). Godine 1854. prisegao je za župu Vugrovec Franjo Gašparić, koji je već 1850. instaliran za zagrebačkog kanonika (Ivančan, Podatci, tom III, str. 1005).

Mi iz kasnijih vizitacija vugrovečke župe saznajemo da su u Vugrovcu bile još dvije kapele. Kada je sagrađeno naselje ispod kastruma Vugra početkom XIV stoljeća, smjestila se uz sajmenu cestu (zovev kanonska vizitacija od 1681. godine). "Kapela Sv. Ivana Evandeliste pod kaštelom Ugre, još nije načinjen

pod". Vizitacija od 1757. godine daje nam više podataka: "Sv. Ivan pod kaštelom Ugre, zidana, svetište na svod, lađa pod obojenim tabulatom. Popodena kamenom, pokriva šindrom, bijela i čista. Jedna su vrata prema zapadu i nad njima drveni obojeni kor. Nad korenem je drveni tornjić s jednim zvonom. Sakristije nema. U crkvi su tri posvećena oltara kiparske izrade, obojena i pozlaćena. Glavni oltar je posvećen Sv. Ivanu Evanđelistu, s strane poslanice Sv. Ivan Nepomuk, a sa strane evanđelja Sv. Karlu Bartolomejskom. Dva su nanovo popravljena prozora s željeznim klapkama". Godine 1779. se navodi "Sv. Ivan Evanđelista pod kaštelom", a J. Galović (n. d. str. 9) tvrdi "Kapela Sv. Ivana Evanđeliste srušena je 1. VI 1796. godine, a materijal je upotrebljen za gradnju sadašnjeg župnog dvora". Kanonska vizitacija iz 1811. samo konstatira: "Na mjestu srušene kapele Sv. Ivana Evanđeliste pod kaštelom postavljen križ".

Druga kapela se je nalazila nad kaštelom - kapela Sv. Benedikta Opata, koja se spominje prvi puta u kanonskoj vizitaciji 1681. god.

Za župnikovanja Blaža Dumbovića 1757. vizitator je u izvješću naveo: "Kapela Sv. Benedikta nad Petrovščakom, zidana, bijela, ima obojeni tabulat stolarske izrade, pokrivena šindrom, kora je na jednom djelu potreban popravak. Jedna vrata su na zapadu. U drvenom tornjiću je jedno zvono, potreban je popravak. Oltar je jedan Sv. Benedikta, kiparske izrade, obojen i pozlaćen". Godine 1779. samo se navodi "Sv. Benedikt - kapela". J. Galović (n. d. str. 9) navodi "da je ova kapela srušena 11. VIII 1779. godine". U vrijeme župnika Mihaela Horvatića vizitator je obišao župu 1811. godine, konstatirao da se više ne spominje ova kapela, ali navodi "da se uz ostale oltare u crkvi Franje Ksaverskog nalazi i četvrti oltar prenesen ovamo iz kapelice Sv. Benedikta Opata na brdu Petrovščak i da je čitav drven".

Danas crkvena župa Vugrovec broji 4500 pučanstva. Župnik je Pavao Štrak, od 5. X 1982. godine. Prije toga je bio kapelan u Sesvetama (od 1968. do 1970), zatim župnik u Pisarovni 1970. do 1982. godine.

Proštenje (Sv. Franje Ksaverskog) održava se svake godine trećeg dana mjeseca prosinca. "Miholjice", ako je 8. V nedelja, onda tu nedelju, ako nije, onda prvu nedelju iza 8. V. Proštenje (Sv. Mihajl) ako je 29. IX nedelja, onda na tu nedelju, ili prva nedelja i u ovoga datuma. Svake godine župa organizira Zajetno hodočašće, 15. VIII - na Veliku Gospu.

ŽUPNA CRKVA "Sv. IVANA EVANDELISTE" U CERJU

Osim Zagrebačkog kaptola, Zagrebačkog biskupa, crkvenih redova, svjetovnih feudalaca i "slobodna ob-čina" Gradec imala je svoje posjede na području Sossenskog Prigrorja. To su Kobiljak, Sossenski Kraljevec, CERJE i kasnije Dumovec. Kobiljak se u najranijem povijesnom izvoru iz 1275. godine naziva "villam castri zagrabienis, Kobilja vocatam". Ovaj posjed Gradec je dobio od kralja Ladislava IV za "mnoge usluge, osobito za one, koje su građani iskazali u najnovije doba za ruku s Otonom Češkim". Zagrebački kaptol je polagao pravo na taj posjed, izbija spor, koji je kralj Karlo Robert riješio 1310. godine naredivši banu Stjepanu Baboniću da Gradec uvede u vlasništvo ovoga posjeda i da štiti taj posjed Gradeca. Zagrebački kaptol ne odustaje od toga posjeda, počinju tužbe, pomici i sudski procesi, za koje I. K. Tkalčić kaže: "S ovih pomici nastade grozna mržnja među jednom i drugom jurisdikcijom, otud tečajem druge polovice XIV vijeka užasna progonsava i krvoprocija". Sossenski Kraljevec se u povijesnim izvorima spominje prvi puta kao "Kraljevcih" 1423. godine, dok se Cerje spominje 1419. kao "Novakouch", ovaj se naziv upotrebljava još samo 1423. jer mu se dodaje "Novakouch alias Cerya". Navesti ćemo još nekoliko izvora, kronološki, o Cerju (današnje selo Cerje je udaljeno oko 9 km istočno od Sossve). Godine 1434. spominje se kao "CZERYE locus tributii (MHCZg-II - str. 42), a godine 1453. samo "CHERYVA" (Zbornik historijskog instituta JAZU, Zagreb 1954). Kao "villicanus CZERYE" naziva se 1517. godine (J. Adamček, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV i XVI stoljeću, Zagreb 1976). Kao selo u današnjem smislu se riječi spominje se već 1806. kao "CZERJE pagus".

Spomenuli smo da 1501. godine župnik u Cerju Blaž, a već 1507. izvor nam navodi ime župnika u Cerju: "Simone de CERYE, plebanus", (CD-III - str. 55). U Cerju je zanim župnik 1574: "plebanus in Cerye THOMAS, presbyter". (I. K. Tkalčić, Prilozi za povijest Zagrebačkih sinoda u XV i XVI stoljeću, Starine, knjiga XVI, Zagreb 1884, strana 127). Josip Bunarac u svojem djelu (Popisi župa zagrebačke biskupije 1334. i 1501. godine, Starine br. 59, izdanje JAZU, Zagreb 1984, str. 669) spominje isto tako samo izvor iz 1501. i još samo dodaje: "to je župa Cerje kod Sossve". J. Barle (Zagrebački arhidijakon, Katolički list iz 1903, br. 18) isto tako spominje tu godinu: "u Cerju je 1501. godine župna crkva Sv. Ivana Evanđeliste". Kanonske vizitacije zagrebačke biskupije iz 1622. godine daju nam već nešto više podataka: "Crkva je drvena, s dva oltara, jedan drveni, drugi zidani. Svetotajstvo se je čuvalo na strani kod stupa u srebrnoj i poslačenjnoj kutiji. Čitava je izvana i unutra čista" (vizitator je te godine bio B. Vinoković, kanadralni arhidijakon). Vizitacija od 15. ožujka 1681. godine je isto tako štura: "nije kao prije, samo što je popravljena grobna ograda", isto tako i iz 1693. "ništa pohište". Ali je vizitator 20. lipnja 1757. detaljno napisao izvješće o crkvi: "Devena, čista, podena neobrađenim kamnom, potrebna popravka. Iznutra je obložena daščicama stolarske izrade, tabulat stolarske izrade i oslikan u svećištu i lađi. Malena je, no ipak može primiti narod, kor je i nad svećnikom i nad lađom, vrlo star, jako prokišnjava. Zavrta se dobrim vratima prema zapadu. Proposjedanica prema sjeveru, neobojena. Pred vratima je drveno predvoće, završeno i nad njim drveni tonječ u kojem je jedno vlastito zvono, drugo pak manje zveno pripada kapeli Sv. Jurja. Od svećišta prema sjeveru crkva ima i drvenu sakristiju, vrlo tjelesnu i u njoj omar za sude. Oltar su tri, veliki oltar Sv. I. Evanđeliste, stolarski i kiparski izrade, poslačeni i obojeni, kao nov. Na strani evanđelja oltar B. D. M., jednako tako stolarski i kiparski djelo, poslačeni obojeni, ali star. Na strani poslanice oltar Sv. Jurja, obojeni, stolarske djelo, jednako star. U predvorju su dvije drvene menze, jedna za žrvenik Pres. Trojstva na strani poslanice, na kojemu je naslikana i pločama dodana (tabellis applicata) slika Presv. Trojstva, druga pak za žrvenik svetih Filipa i Jakoba, na daskama naslikana. Župnik Franjo Vojvodić vrši pripreme za građu nove crkve".

I doista, vizitator je 1779. godine mogao napisati u izvješću: "Netom minulih godina (recentior evolutis annis) iz temelja nanovo sazidana, veličinom primjerna ovoj župi, popođena rezanim kamennom, na svod. Tavanj je nad pročeljem, također zidan, pod kupolom majstorski pokriven obojenom šindrom. U njemu je jedno veće i dva manja zvana. Kor je zidan, uz glavna vrata prema jugu, na njemu su male orgulje. Crkva se drži u dohličnoj čistoći. U svešištu je "elegantan" vešiki oltar, kiparsko djelo, u dvije razine, dobro pođlaćen i oslikan u sredini, dolje, između stupova i kipova sv. Joakima i Zakarija krasna je slika Sv. Ivana Evanđeliste. U lađi s strane evanđelja također je novi oltar, krasno kiparsko djelo, u sredini, između dva stupa i kipova sv. Antuna i Ivana(?) je slika B. D. M. (POSSAVIENSIS?) naslikana na plamu. Na lijevoj strani je žrtvenik Sv. Apolonije, kiparsko djelo i obnovljeni stari oltar sv. Jurja, na sredini, između dva stupa i kipova Sv. Stjepana i Ladislava stoji krasna slika Sv. Apolonije. U gornjem planu između kipova Sv. Petra i Pavla je slika sv. Ivana Krstitelja, običan rad). Vrh zatvara kip Sv. Mihajla Arkanđela. Propovijedaonica, majstorsko stolarsko djelo, je prijenosna, biti će zamijenjena novom, raskošnijom, kojoj je već određeno na lijevoj strani svešišta - tako da će se na nju dolaziti iz sakristije. U svešištu je jedna kripta, za župešika, a sadašnji župnik Nikola Žugčić, čijim je trudom i zalaganjem čitava crkva nanovo podignuta, pobrinuo se i za svoja posebna kripta. Sakristija je dosta velika, proporcionalna crkvi, zidana na svod, a u starom ormariću čuva se crkveni pribor".

Vizitacija iz 1881. godine daje nam i neke arhitektonske elemente: "Crkva ima oblik PARALELOGRAMA, građena solidnim maserijakom, na svod, zidovi su iznutra dobro oličeni. Krov prokišnjava. Nad sličom na glavnom oltaru dva anđela nose grb gsp. biskupa Franje Tauszija. Na pobočnom oltaru Majke Bođe Pomoćnice kipovi su sv. Antuna i sv. Elizabete. Nad glavnom slikom grb obitelji Bedeković. Bođe Oko na vrhu, klanjaju se dva mala anđela. Male orgulje imaju 4 registra, postoji i orguljak, to je Ivan Novak. Ova župna crkva utemeljena je prije 4 stoljeća, a sadašnja je podignuta prije pedeset godina(?). U sakristije ormar četvrtastog oblika s 12 brava, obojen medno. Stara drvena krsionica je smještena pod korom". Vizitacije spominju i kapelu Sv. Jurja (1681, 1693, 1757) ali ne navode nikakav opis i mjesto gdje se je nalazila.

Anon Korpar - 1978, B. 3. primio župu Cerje. Župnik u Međariću 1973-1978. Prošenje za Sv. Ivan Evanđelista 27. 12. Hodočašća - Tresa, Marija Bistrica.

NOVO UTEMELJENE CRKVE NE ŽUPE U SESVETSKOM PRIGORJU

ŽUPNA CRKVA "ISUSOVO USKRSNUĆE" SESVETSKI KRALJEVEC

Župa Sesvetski Kraljevec koja se sastoji od tri naselja: Sesvetski Kraljevec (ranije pripadao župi Cerje), Kobljak i Dumovec (koji su pripadali župi Sesvete) osnovana je dekretom zagrebačkog nadbiskupa Franje Kuharića 20. 2. 1971. Odmah je dobila i svog titulara "Isusovo Uskrsnuće". Nastala je uslijed sve većeg doseljavanja pučanstva sa svih strana Hrvatske, a posebno iz Bosne i Hercegovine.

Kupljena je tada i kuća na sadašnjoj lokaciji, koja je prvobitno bila namijenjena za mesnicu i gostionicu. Uz velike smetnje tadašnjih komunističkih vlasti preuređena je u bogoslužni prostor. Tek 1989. dobili smo dozvolu za gradnju crkve, jer je crkva u stambenom objektu bila prestala i ljudi su za vrijeme bogoslužja stajali vani.

Iste godine počeli smo gradnju, a u temelje crkve uzidan je kamen temeljac 25. 2. 1990. kojeg je blagoslovio zagrebački nadbiskup Franjo Kuharić. Iste godine 23. prosinca blagoslovljena je nova crkva po rukama pomoćnog biskupa zagrebačkog dr. Đure Kokka.

Otada se u novoj crkvi održava bogoslužje tako na neki način njezino uređivanje i danas traje. Župa danas broji blizu 6.000 vjernika.

ŽUPNA CRKVA "MAJKE BOŽJE BEZGRJEŠNE" SOBLINEC

Župa Majke Božje Bezgrešne u Soblincu osnovana je 1. rujna godine Gospodnje 1975. Zbog pastoralnih radnja odvajaju se mjesta: Soblinec, Šušincev i Šjavarh od župe Cerje, zatim Žerjavinec iz župe Kašina, a Popovec i Obrež iz župe Vugrovec i osniva se župa - SOBLINEC.

Tako opisuje osnutak župe DEKRET O OSNUTKU ŽUPE SOBLINEC kojeg je izdao NADBIŠKUPSKI DUHOVNI STOL u Zagrebu 28. kolovoza 1975. godine pod brojem 1115/1975., a potpisuje ga tadašnji nadbiskup, a sada kardinal Franjo Kuharić. Budući da je ova župa osnovana od više mjesta koji su i prije živjeli svoj povijesni tijek, stoga nam je u cilju da ovim malim i skromnim izvješćem iznesemo barem jedan dio te divne vjerničke prošlosti ovih mjesta. Naime, i povijest ovih mjesta, ali i same župe ugrađena je devetstoletna prošlost Zagrebačke (Nad)biskupije koja ove godine slavi.

Samo selo Žerjavinec u pisanim povijesnim izvorima prvi puta se javlja 1455. godine kao: "ZERYAWYNICZ" (E. Laszowski, Povijesni spomenici plemenište općine Turapolja, Zagreb 1904-1908). U XVI stoljeću se spominje godine 1574. kao: "Seryawynyc" (Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV i XVI stoljeću, Zagreb 1976).

Kanonska vizitacija iz 1681. spominje samo ime kapele i da je posvećena Sv. Duhu, dok je vizitacija iz 1693. malo opširnija: "Otvata je drvena, jedan posve novi drveni oltar s detaljima ispisanim triptihom (oslikanim s vanjske i unutarnje strane). Karakteristične su riječi "...hoc altare totum est arculario opere factum, sub antiqua forma, et pictura veteri". Godine 1720. vizitator spominje da je: "drvena, pod dobrim krovom". Opširno izvješće napisao je vizitator 2. veljače 1757. godine: "Zidana, svetište na svod gleda na istok, popođena rezanim kamenom, pokrivena šindrom, pobjeljena i čista. Ima tri oltara. Veliki oltar Sv. Duha u svetištu. Nasred oltara je slika Sv. Duha slikana na platnu. Postrance stupovi i marmorizirani kipovi Sv. Jurja i Sv. Zakarija. Iznad toga grb dobitvoevca biskupa Jurja Branjaga i kipovi dvaju. Na strani evanđelja, u lađi oltar Sv. Mirka (Amerika) i menza zidana, nasred oltara slika toga sveca slikana na platnu, a na strani poslanice oltar Sv. Ivana Nepomuka u svemu sličnog sastava (danas oni ne postoje već su druga dva oltar Svetoga Boka i Svetoga Antuna). Zakristija je zidana, i uz svetište ide prema sjeveru, u njoj su dva oltara. Vrata crkvena se dobro zavaraju i inad njih je drveni tornjić s jednim zvonom. Kapela je sazidana troškom 23 forinti i 14 groša, platili su je žitelji ovoga kraja. Vrata se zavaravaju na zapad. Predvorje je zidano, neobojeno, bez svoda i tabulata. Krov mu treba popraviti i u tu svrhu su već pripremljene daske". Izvješće vizitatora od 20. rujna 1777. godine donosi niz novi podataka: "Sv. u Žerjavincu, udaljen od župne crkve (kašinske) sat doba. Čitava je zidana, na svod, dobo pokrivena. U najnovije vrijeme popođena brušenim kamenom. Drveni tornjić s jednim zvonom. Ima tri oltara. Glavni, sočarsko i kiparsko djelo, s slikom Sv. Duha na platnu. Na strani poslanice oltar Sv. Ivana Nepomuka. Na strani evanđelja oltar Sv. Mirka (Amerika) vrlo sličan predjašnjem. Zbog velike vlage s oltara otpada boja. Zbog veliki župnik želi dokokočiti izgradnjom kripne. Zakristija je zidana, na svod, s dobeim krovom i u njoj je ormar". Godine 1811. vizitator izvješćuje: "Kapela Sv. Duha u Žerjavincu, novi krov je napravljen 1808. godine, patron je bio Zagrebački kaptol. Kapela je obnovio, kako se sjećaju neki stanovnici ovoga posjeda i kako kaže natpis na

kamenom nad vratnika blagospomeni biskup Juraj Branjug 1746. godine. Zvonik je obnovljen 1808. godine. Kada je kapela promijenila titulara u Svetoga Annana nije poznato.

Nije poznato kada je sagrađena kapela Presvetog Trojstva u Šušincima, možda oko godine 1710. Najvjerojatnije da je bila drvena kapela i starija, jer na sadašnjem tornju stoji zvonik na kojem je upisana godina 1643. Kapela također posjeduje prekrasnu gotičku pokaznicu (monstrancu). U vitaziji od 24. lipnja 1811. za ovu kapelu piše: "Sv. Trojstvo u Šušincima, duguljasta oblika, 7 orgija dugačka i 5 široka, sagrađena od hrastovih planjki, providena tabulatom, zidovi obojeni domaćim radom, popodena ciglom, tri prozora, tri žrvenika. Svetište gleda na zapad, sakristija na sjever, na njoj je jedan prozor. Tornaj je drven, ima jedno zvonik."

Udaljena je od župne crkve (Cerje) 3/4 sata hoda. Glavni oltar prastar, stolarski i kiparski rad, oslikan po ondašnjem običaju i pozlaćen. Drugi je Majke Božje, a treći Sv. Katarine, s slikom na platnu. Vrata su jedna.

Danas je župnik u Soblnicu Josip Vragović, rođen u Ljubelcici 26. 1. 1962. godine. Prije toga bio je kapelan u Požeji i Čučerju.

ŽUPNA CRKVA "Sv. ANTUNA PADOVANSKOG" SESVETSKA SELA

Odlukom Nadbiskupskog Duhovnog Stola br. 1312/1980. osnovana je župa Sesevska Sela bez naznake granica. Osjećajući potrebu za osmisljenjem ove župe radi doseljavanja ljudi, Nad. Duhovni Stol preporučio je župniku Sesevta vlč. Petru Petrinec da se kupi zemljište za gradnju župne crkve na prostoru Sesev. Sela.

Zbog mnogih poteškoća u djelovanju Crkve ova se odluka nije mogla realizirati do godine 1990., kada je dekretom Nad. Duhovnog Stola br. 1990/90., 30. kolovoza imenovan za upravitelja župe dotadašnji kapelan vlč. Marijan Stanečić. U dogovoru sa Sesevskim župnikom vlč. Petar Ribarić i novi župnik Sesevske Sela određene su granice župe u koje spadaju tri naselja: Sesev. Sela, Kraljevački Novaki i Selnica. 28. 10. 1990. u domu M. Z. u Sesev. Selima služena je prva sv. Misa. Novoj župi odlukom općinskih vlasti Seseveta dodijeljeno je zemljište pokraj ciglane, u Sesev. Selima. 12. lipnja 1991. na svečanosti sv. Misi, kardinal Franjo Kuharić, nadbiskup blagoslovio je kamen temeljac za izgradnju župne crkve i župnog centra. Godinu dana kasnije 13. lipnja 1992. služena je sv. Misa u prostorijama novoizgrađene crkve. Crkva je posvećena sv. Antunu Padovanskom, koji je zaštitnik cijele župe. Župa broji oko 1100 obitelji ili oko 5000 žitelja. Struktura stanovništva je mješana, jer osim starosjedioca Prigorca u župi je i dobar dio doseljenika iz Like, Bosne i Hercegovine, Zagorja, Slavonije i ostalih dijelova Hrvatske. Pretežno su to mlade obitelji tako da je u župi daleko veći broj rođenih nego umrlih.

ŽUPNI URED SESVETSKA SOPNICA

Rimokatolička župa Sesevska Sopnica je osnovana 1991. god. Župa ima 2060 duša. Na području ima četveroazredna osnovna škola. Župa još nema crkve ni župnog stana. Sveta misa se služi u biševom domu mjesne zajednice. Župa je u formiranju i nastala je od župe Sesevte i Retkovec. Župnik je fra Mate Cvjetković, OFM Bosna Srebrena.

ŽUPNA CRKVA "DOBRI PASTIR" BRESTJE

Mi smo nastali iz Sesevečke župe. Osnutak župe je 10. 12. 1976. na svećeničkom Vijeću i prvostolnom Kaptolu Zagrebačkom 86/77 od 15. 01. 1977. s potpisom nadbiskupa Franje Kuharića. Razmišljanje o župi započeo je pokojni župnik prečasn Petar Petrinec.

Organizacija župe započinje vlč. gosp. Josip Čorić, a kuća je kupljena na ime tada kapelara Sv. Petra - Zgb. Andrije Kišićeka kao anonimne osobe za Sesevte.

Kuća se uređila, ali dozvola za Službu Božju nije dobivena.

10. 05. 1978. (br. 473/78) dobiva dekret za upravitelja župe Branko Picik.

04. 02. 1980. (br. 1.80) preko Nadbiskupskog Duhovnog Stola traži se dozvola za Misu - odgovora nema.

24. 11. 1980. traži se preko SUP-a Sesevte dozvola za Službu Božju, odgovora nema.

25. 12. 1980. (Bošić) u 18 sati bila je prva sv. Misa, predvodio ju je prečsni gospodin dekan Petar Petrinec i imenovani upravitelj župe s mnoštvom vjernika.

Iza toga nadležna službena vlast kažnjava župnika i župu. Kazna je u tome što ustraju u vjerskoj djelatnosti u dotičnoj kući, Narcisa 96.

20. 05. 1984. iza blagdana Dobrog Pastira, u nedjelja u 11 sati dolazi gosp. kardinal Franjo Kuharić i proglašava župu Brestje - Dobri Pastir.

U 12. mjesecu 1990. dobivamo odobrenje od nove Hrvatske vlasti, te mjesto za gradnju crkve 20. 03. 1992. (br. 251-05-17-92-13) dobivamo građevinsku dozvolu.

01. 04. 1992. počinjemo s gradnjom crkve.

02. 05. 1993. u 10:30 h blagoslov temeljnog kamena crkve Dobri Pastir Brestje obavio je kardinal Franjo Kuharić.

Neka nam Bog pomogne i blagoslovi sve one koji su nam omogućili gradnju kao i brojne darovatelje.

POPIS ŽUPA VUGROVEČKOG DEKANATA

ŽUPA	ŽUPNIK	KAPELAN	TEL.
1. BRCKOVLJANI	DRAGUTIN MOSTEČAK		750-769
2. ČERJE	ANTUN KORPAR		746-806
3. DONJA ZELINA	HINKO GORIČANEC		860-334
4. DUGO SELO	MICA LOVRETIĆ	MICA LOZIĆ	750-207
5. IVANJA REKA	STJEPAN JAKOPOVIĆ		203-833
6. KAŠINA	IVAN DAMJANOVIĆ		755-455
7. MORAVČE	MATEJ DUDUKOVIĆ		742-471
8. NOVO BRESTJE	BRANKO PICEK		263-013
9. RESNIK	IVAN JAKOPOVIĆ	247-052	
10. SESVETE	PETAR RIBARIĆ	ROBERT ŠPETER	201-606
11. SESVETSKA SELA	MARJAN STANEŠIĆ		204-503
12. SESVETSKA SOPNICA	FRA. MATO CVJETKOVIĆ		203-409
13. SESVETSKI KRALJEVEC	JOSIP MRZLJAK, dekan		746-529
14. SOBLINEC	JOSIP VRAGOVIĆ		742-255
15. VUGROVEC	PAVAO ŠATRAK		744-255
16. BLAŠKOVEC (lokalna kapelanija)	FRA. TOMO BULJAN		865-022

REDOVNICE U DEKANATU:

KĆERI BOŽJE LJUBAVI

- Sesevete
- Sesevetska Sela
- Sesevetski Kraljevec

MARJINE SESTRE

- Blaškovec

Svjetovalni institut "SLUŽBENICE SVEČENIŠTVA"

- Dugo Selo

SESVETSKI LIKOVNI UMJETNICI

*Libera regna sumus: si
quam potes esse Croatam,
Humis subiectum servat
ille foras!*

*Slobodna smo kraljevina:
ako se icko stidi biti Hrvat,
neka podložan robuje divljim Humima!*

Tituš Brezovački

Ova izložba s "razlogom" u EZLOŽBI s "povodom", osim likovno-umjetničke intencije, daje svoj doprinos MEMORIJU = prepoznavanju duhovne baštine SESVETSKOG PRIGORJA. Svojom tematskom opredjeljenošću (sakralni objekti) bilježi aktualno stanje, a likovnom poetikom osobna duževljajnost. Ona ima svoju gradivnu dimenziju (akcefaktnu) i onu, jednako važnu, simboličku (konceptualnu) koje svojim angažmanom postiču PAMĆENJE. Takvim stvaralačko-humanističkim imperativom hrvatska umjetnost borila se i protiv veliko-srbijanskog kulturnocida karla se njezin iskaz u borbi protiv rušilaštva, zaborava i zatiranja duhovnog identiteta kretao od krika do priksa.

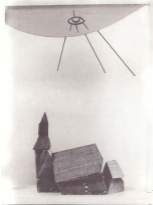
Bitka je dohivena! U njoj smo došli u posjed svijesti o sebi i svojoj pripadnosti. Vjerujem da je i to jedan od razloga da su se umjetnici, R. Bača, T. Dilber, I. Fišer, V. Fišer, B. Kežec, A. Krešić, M. Mihonica, B. Manojlović, V. Polić, Ž. Potočki, M. Usenić, Jure Kokeza, odazvali pozivu na ovu izložbu. Inspirirani vlasti vlastitim duhovno-kulturnim naslijeđem, ovi autori osobnim poetikama, načinom izvedbe, likovno-svjetlivo svjedoče i povijest i sadašnjost. Zbog autentičnosti predloška nije ostalo mjesta trejtskačnosti i prenemaganju. Bez obzira na artistske opesije, tvrdim da u se ovi umjetnici suočili sa svojom temom. A ta tema je ovom prilikom SAKRALNO.

Buđenje sakralnog uhvatilo je "na lijesov nozi" uglavnom nesprenu kritiku, ali i publiku. To je često puta urodilo sumnjom i nevjericom koja je grančila i s osporavanjem. Trebamo se upitati što je bitni razlog takvog odnosa. Ja ga nalazim u vremenu režimske anateme, militantno-ideološki uperene protiv sakralnih sadržaja. Sve sveučko ili religijsko živjelo je dugo u egzilu privatnosti, da bi danas ONO latentno, postalo manifestno. Čovjekova potreba za neizrecivošću apsoluta, za transcendentnim sadržajem, očito nije zamjenjiva pukom pazitikom tehnološkog scijentizma! Zbog toga smatram da ova izložba pokazuje ovo novo-staro stanje svijesti u najboljoj namjeri svojih profesionalnih i etičkih razloga. Ona je u najmanju ruku opozicija i nadilaženje suštinske ravnodušnosti svakočinevlja.

I najzad, ma koliko prošlave bile značajne i obvezujuće (500. godišnjica zagrebačke biskupije), ovo naše vrijeme i društvena zbilja moraju prihvatiti odgovornost i usvojiti svijest o svojoj ukupnoj duhovnoj kulturi, onoj postijesnoj, recennoj i budućoj. Ona mora biti autentična u svojem stvaralačkom zahtjevu. Samo takvo pozitivističko nastojanje (vrednovanje) ima danas punu legitimnost i obvezatnost u sveukupnom osvajanju kulturnog entiteta ovog naroda.

Učimo cijeniti vlastitu, osporavamo one koji tvrde da smo inferiorni, oprimmo se zaborava, izbjegnimo prazninu velikog NIŠTA.

V. Fišer

ROBERT BAČA

Rođen je 19. IX. 1949. g. u Zagrebu. Maturirao je na Školi primijenjenih umjetnosti (ŠPU) odjel keramičkih tehnika; Akademiju likovnih umjetnosti završio je u Zagrebu u klasi profesora akademika Ivara Sabošića. Majstorsku radionicu završio je kod akademika Antuna Augustinčića.

Prebivalište: Gorance 4,
41260 Sessete, tel.: 744-221

Naziv rada: Kapela Sv. Mihaela u Vugrovcu
Godina nastanka: 1994.

TOMISLAV DILBER

Rođen je ljeta Gospodnjeg 29. IX. 1960. g. u Tomislavgradu. Maturirao je ŠPU smjer slikarstvo kod prof. Ivana Svernoske. ALU je završio u Zagrebu u klasi prof. Vasilija Jordana. Sada je zaposlen kao kustos galerije "Kurija" Muzeja Prigorja-Sessete.

Prebivalište: Zagrebačka 79 a
41260 Sessete, tel.: 262-971

Naziv rada: Kapela u Sessetskoj Sopnici
Godina nastanka: 1994.

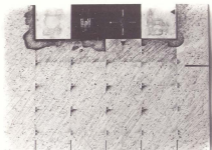
IVICA FIŠTER

Rođen je 19. IX. 1952. g. u Vugrovcu. Sustavno slika od 1992. Od 1976.g. član je Društva naivnih umjetnika. Djeluje kao profesionalni slikar.

Prebivalište: A. Šenoa 23.
Vugrovec-Sesvete; tel.: 744-016.

Naziv rada: Crkva Sv. Franje Ksaverskog u Vugrovcu (u pozadini kapela Sv. Mihaela na groblju)

Godina nastanka: 1994.

VINKO FIŠTER

Rođen je 8. 5. 1945. g. u Kačancu kraj Sesveta. Završio je Školu primijenjenih umjetnosti u Zagrebu. Kontinuirano slika od 1962.g. Član je UUH-a i HDLU-a od 1969.g. Samostalni je profesionalni umjetnik. Član je ZUH-a od 1971.g.

Prebivalište: Kalinska 9b.
41260 Sesvete; tel.: 200-682.

Naziv rada: Crkva Svih Svetih, Sesvete

Godina nastanka: 1994.

BRANKO KELČEC

Rođen je 28. 2. 1949. g. u Planini Donjoj. Diplomirao je na kiparskom odjelu 1980. u klasi prof. Sikirića-Sabolić. Živi i radi kao samostalni umjetnik.

Prebivalište: Planina Donja, ul. Starog Hrasta bb.

41262 Kašima; tel.: 755-557.

Naziv rada: Crkva "Uskrsnuće Isusovo"

Godina nastanka: 1994.

BRANKO MANOJLOVIĆ

Rođen je 29. 8. 1956. g. u Lipku. Završio je Školu primijenjenih umjetnosti u Zagrebu kao i Akademiju likovnih umjetnosti, odjel slikarstva u klasi prof. Ive Šebalja 1965. Radi kao profesor u OŠ Soblince.

Prebivalište: trg Lovre Matačića 12.

41260 Sesvete.

Naziv rada: Kapela Sv. Duha (Annuna) u Žerjavincu, Kapela Sv. Trojstva u Šašinovu

Godina nastanka: 1994.

ANTUN KREŠIĆ

Rođen je 14. 2. 1955. g. u Starim Jankovcima kod Vinkovaca. Završio je Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu u klasi prof. Šime Perića, slikarski odjel.

Prebivalište: I odvojak ul. I. Mažuranića br. 2.

41262 Kašina; tel.: 458-511 posao.

Naziv rada: Crkva Sv. Petra i Pavla u Kašini
Godina nastanka: 1994.

MATO MIHINICA

Rođen je 1948. godine u Obrezini kraj Šćitarjeva (Velika Gorica). Kiparstvom se bavi od 1964. godine i profesionalni je kipar. Jedan je od osnivača Društva nazivnih likovnih umjetnika hrvatske. Član je Zajednice umjetnika Hrvatske i sudionik je mnogih likovnih kolonija. Samostalno izlaže od 1967. godine. Skulpture postavljene na javnim prostorima nalaze se u kapeli Ranjenog Isusa u župi Dubranec (Božićne jaslice 1989. g.), crkvi u Šušincu (Krist u grobu, 1990. g.) i druge.

Prebivalište: Obvezina, 41410 Velika Gorica
Naziv rada: Crkva Svih Svetih u Sesvetama
Godina nastanka: 1994.

MIROSLAV USENIK

Rođen je 9. IV. 1944. g. u Zagrebu. Gdje je završio Srednju grafičku školu i Akademiju likovnih umjetnosti u klasi prof. Antuna Mezdijca 1968 g. Slikarsku radionicu završio je 1972. g. kod prof. Antuna Mezdijca. Bavi se restauracijom slika i samostalni je umjetnik.

Prebivalište: Hraštica 12.
41000 Zagreb, tel. 229-188.

Naziv rada: Planina Donja s kapelom Sv. Jurja

Godina nastanka: 1994.

ZLATKO POTOČKI

Rođen je 27. 2. 1941. g. u Sevetama. Završio je Školu primijenjenih umjetnosti i Pedagošku akademiju u Zagrebu. Od 1969. do 1978. radio je u radionici Pavla Perića. Radi kao nastavnik likovnog odgoja u Sevetama. Član je HDLU-a od 1974. g.

Prebivalište: Bjelovarska 62.
41260 Seveti, tel.: 206-009.

Naziv rada: Crkva Svih Svetih u Sevetama

Godina nastanka: 1994.

VLADIMIR POLIĆ

Rođen je 1935. g. u Kraljevcu. Gimnaziju je završio u Osijeku. Slikarstvo je diplomirao na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu 1960. Živi i radi kao samostalni umjetnik.

Prebivalište: Kuntaš 10., Durdakovec.
41260 Sesvete; tel.: 744-315.

Naziv rada: Kapela Sv. Mihaila u Vugrovcu
Godina nastanka: 1994.

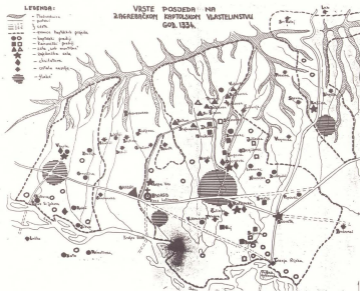
JURE KOKEZA

Rođen je 15. 10. 1959. g. u Splitu. Gdje je završio Školu primijenjenih umjetnosti, u klasi prof. Jakova Budeše, odjel grafike. Akademiju likovnih umjetnosti diplomirao je u Zagrebu kod prof. Peane Para, odjel grafike.

Vanjski je suradnik Restauratorskog zavoda Hrvanske.

Prebivalište: Selžirna 1.
41260 Sesvete; tel.: 200-528.

Naziv rada: Crkva Sv. Pavla i Petra u Kalini
Godina nastanka: 1994.

Izdavač
DEKANAT VILGOVEČKI
MUZEJ PRIGORJA – SESVETE

Za izdavača
JOSIP MIKLJAK
VLADIMIR SOKOL

Autor izložbe i kataloga
MLADEN NADU

Likovna oprema
VINKO FIŠTER

Likovna postava
DUBRAVKA HABUŠ-SKENDIČ
SNJEŽANA JURŠIČ

Suradnici

VED HORJAN

MIRKO PETRAVIČ

Fotografije
MLADEN TOMIJEHOVIČ
IGOR KONEVSKI

Tiskara
-GRAFORAD- Krajnova 5, Ružica

Naklada
3500

IN NOMINE PATRIS & FILII & SPIRITUS SANCTI. Amen.

Regnante nobilissimo rege Ladislawo. Strigoniensis vero ecclesie primatus Iohannes...
Archiepiscopo fabiano existente Belymensi episcopo. Cosmas Pallatinus Comes Juliae...
Oratio... rex divina gratia inspirante. horum ceterosque nobilium consilio...
episcopatum... ut quod error idolatrie ad ecclesiam extirpatis secesserit...
ducere. Admirationem quoque huius plebis ignorantia...
idoneum reperit... ecclesie pastorem...
de Semigoniensi...
eidem ecclesie populum de dubio...
regis Stephano predicto...
filia... illata est...
Strigoniensis archiepiscopi...
die novae natus...
suscepit...
iberos...

filiter predicto...
mea omnino sine...
huius rei testes sunt...
Andree Comitis...
et ecclesie benedicti...